

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE ETKİN ÖĞRENME BECERİSİ GELİŞTİRME BAĞLAMINDA BİR ŞEMA ÖRNEĞİ: MONOBASKI TEKNİĞİ

A SCHEMA EXAMPLE IN THE CONTEXT OF EFFECTIVE SKILLS DEVELOPMENT IN FINE ARTS EDUCATION: MONOTYPE TECHNIQUE

Ahmet DOKSANOĞLU*

* Öğr. Gör., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim İş Öğretmenliği Bölümü
TÜRKİYE, e-mail: Ahmet_refik61@hotmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2328-3253>

Geliş Tarihi: 15 Haziran 2020; Kabul Tarihi: 27 Temmuz 2020

Received: 15 June 2020; Accepted: 27 July 2020

ÖZET

Bu araştırmada “Güzel Sanatlar Eğitiminde Etkin Öğrenme Becerisi” geliştirmede bir şema örneği olarak monobaskı tekniğinin öğrencilere kazanımları incelenmiştir. Araştırma yöntemi olarak, güncel bir eğitim ortamı ve öğrenci gurubuyla (Yoğunluk Örnekleme), “derinlik, yoğunluk ve öznellik” doğrultusunda deneyime dayalı bir süreç yürütüleceğinden, nitel araştırma tekniklerinden “Araçsal Durum Çalışması” kullanılmıştır. Etkin öğrenme becerisi bağlamında monobaskı pratikleri “örgütlenme”, “uyum”, “özümleme” ve “uygu” gibi süreçler ile olan bağlantıları nedeniyle Piaget’in yapılandırmacı yaklaşımı ile ilişkilendirilmiş ve araştırmanın problematiğine uygun şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerle yapılan monobaskı uygulamaları göstermiştir ki; eğer monobaskı süreci doğru bir şekilde yapılandırılırsa öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanabilmeleriyle birlikte teknik bilgiyi edinmelerine ve pekiştirebilmelerine, yaratıcılıklarına, zamanı etkin kullanmalarına, hızlı karar vermelerine ve tasarım öğelerini yüzeyde etkili kullanmalarına katkı sağlayabilir. Bunun yanında monobaskı tekniği, öğrencilerin diyalektik bir öğrenme süreci oluşturmasında ve bilgiyi yapılandırarak düşüncelerini özgün bir anlatım diline dönüştürebilmelerinde etkili bir araçtır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, Sanat Eğitimi, Baskıresim, Monobaskı, Etkin Öğrenme.

ABSTRACT

In this research, the achievements of the monoprinting technique to students as an example of a schema in developing “Effective Learning Skills in Fine Arts Education” were examined. As a research method, “Instrumental Case Study”, one of the qualitative research techniques, has been used with an actual educational environment and student group (Density Sample), as an experience-based process will be carried out in line with “depth, density and subjectivity”. In the context of effective learning skills, mono printing practices have been associated with Piaget’s constructivist approach due to their

connections with processes such as "organizing", "adaptation", "assimilation" and "practice" and tried to be explained in accordance with the problematic of the research. Monoprinting applications with students have shown that; If the mono printing process is configured correctly, it plays an important role in the development of students' skills such as creating a dialectical learning process by constructing knowledge, creativity, using time effectively and making quick decisions.

Keywords: *Education, Art Education, Printmaking, Monoprint, Effective Learning.*

1.GİRİŞ

Yıldızlar (2012), bilgi teknolojilerinin yoğun olarak kullanıldığı çağımızın en önemli özelliğinin “maddi ürün üretme yerine bilgi üretme” olduğunu ve tüm toplumların bu değişime ayak uydurduğunu belirtir. Bilginin çokluğu ve bilgiye ulaşmadaki teknik ve teknolojik olanaklar düşünüldüğünde çağımız oldukça gelişmiş bir durumdadır. Hiç kuşku yoktur ki bu gelişim dinamizmine eğitim de ayak uydurmak ve sürekli yapılanmak zorundadır çünkü eğitim; gelişime tabi tüm bu bilgisel oluşların nesilden nesile doğru ve sistematik şekilde aktarılmasında etkin bir araçtır. Diğer yandan her şeyin hızla yenilendiği ve güncellendiği böyle bir çağda eğitim sistemi yalnızca “bilgiyi kullanma ve aktarma” üzerine kurulu olamaz. Fidan (1996) bireylerin bu değişen koşullara ayak uydurabilmeleri için “yeni bilgilere ulaşabilmeleri, ulaştıkları bilgileri önceki öğrenmeleriyle ilişkilendirerek bu bilgiler ışığında yeni bilgiler üretebilmelerinin” gerekli olduğunu vurgular. Bu nedenle eğitim, içinde bulunduğumuz değişim sürecinde geleneksel olarak “davranışları değiştirme” ediminden ziyade topluma bilgiyi kullanabilen bireyler kazandırma çabası içinde olmalıdır. Buda ancak aktif öğrenme ile gerçekleşebilir.

Aktif öğrenme, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir (Açıkgöz, 2003: 17). Etkin öğrenme, aynı zamanda öğrencilerin yaşantıları ve materyalin uzun süreli bellekte tutulması yoluyla önceki öğrenmelerini artırmaya yardımcı olur (Bransford 1979: 3; akt. Şahinel, 2003: 11). Aktif öğrenme kuramsal olarak yapılandırmacılığa dayanmaktadır. Yapılandırmacı görüşe göre bireyler bilginin edilgin bir alıcısı olmayıp, bilgiyi kendileri oluştururlar, bir başka ifadeyle yapılandırırılar (Şişman, 2006: 9). Bu yaklaşımda hedef, kişinin bilgiyi özümsemede etkin rol alarak onu kendi zihinsel şemalarında yerli yerine oturtabilmesidir (Özden, 2002: 55). Özden (2002) yapılandırmacı öğrenmenin; kişinin bilgiyi özümsemede etkin rol aldığı ve bilgiyi kendi zihinsel şemalarına uygun olarak yapılandırdığı bir süreç olmasından dolayı geleneksel eğitim anlayışından oldukça farklı olduğunu vurgular. Yapılandırmacılığa göre bilgi, öğrenen tarafından yapılandırılır ve üretilir. Kişi, çevreyle etkileşimi sırasında geçirdiği yaşantılardan anlam çıkarmaya çalışırken bilgiyi yapılandırma gereksinimi duyar ve bu süreç yaşam boyu sürer.

Çeşitli zamanlarda ve çeşitli ortamlardaki yaşantılar bireyde bir dengesizlik, bir sorun yaratır. Birey, önceki deneyimlerine, bilgilerine dayanarak bu dengesizliği giderebilecek olası çözümler düşünür. Bu çözümlerden doğru olanlar, daha sonra kullanılmak üzere saklanır. Bazı yazarlar bunlara “şema” adını verirler (Açıkgöz, 2003: 61). Şema kavramını ilk kez kullanan kişi olan Piaget’e göre şemalar bilginin yapılandırılabilmesi için olmazsa olmazdır. Şema ile ilgili birçok tanımlar mevcuttur fakat en genel anlamda Senemoğlu’nun (1997) ifade ettiği gibi “Şemalar birbirlerine bağlı olan fikirler, ilişkiler ve işlemler setidir.” Açıkgöz (2007) bir yandan

çevresiyle etkileşime girerek edindiği bilgileri yapılandıran(şemalaştıran) öğrencilerin bu bilgileri daha kolay öğrenip hatırladıklarının altını çizirken diğer yandan da öğrencilerin öğrenme stratejileri geliştirerek öznel bilgiler oluşturmayı bilmediklerini ve ezberlemeyi tercih ettiklerini vurgular.

Öğrencilerin nasıl öğrendiklerinin bilincinde olmaları ve kendi öğrenmelerini izleme becerilerine sahip olmaları, kendi öğrenme özelliklerini tanımaları, öğrenmelerinde yararlanabilecekleri stratejileri bilmeleri, seçmeleri ve kullanabilmeleri öğrenmeyi öğrenmedir. Öğrenmeyi öğrenme becerileri kazanmanın kazandırmanın en etkili yollarından biri bireylere öğrenme stratejilerini nasıl kullanabileceklerini öğretmektir (Yıldızlar, 2012: 430).

Sanatlar eğitimine gelince, bu alan bilimlerdeki teknik ve teknolojik değişimlerle toplumdaki özellikle kültürel değişimlere koşut olarak sürekli yenilenen, gelişen bir bilim dalıdır; olması gerekeni de işlediğinden kural ya da kuralsızlar koyabilir, normatiftir (San, 2001: 23). San (2001) sanatı, eğitim ve teknoloji çağının farkındalığı ile ele alır. Bu farkındalık temelinde sanat eğitimi: bilgi ve tekniğin tek yanlılıktan uzak, öğrenenin öğrenme sürecini ve ortaya çıkardığı yaratımı ussal temelde kavramlaştırdığı bir süreç halini alır.

Sanat eğitimi, çoğunluğu uygulamalı derslerden oluşan bir alandır. Bu nedenle uygulama içeriklerinin sanatsal bilgiye sahip, plastik becerileri gelişmiş, öğrenme ihtiyacı hisseden, bilgi üretebilen ve bunu paylaşma arzusu duyan eğitimciler yetiştirme koşuluyla planlanması ve uygulanması oldukça önemlidir. Bu uygulamalardan biri olan monobaskı tekniği; bilgi ve tekniğin diyalektik işlerliğinde bir öğrenme şeması olarak kendi içinde bir deneyim ve yaşantılar bütünüdür. Bilgi pratikleri bakımından bu deneyimsel süreç diğer baskiresim tekniklerinden ayrı özelliklere sahiptir. Monobaskı, teknik özellikleri ve uygulama pratikleri açısından sağladığı esneklik sayesinde, öğrencilerin mevcut resim ve teknik bilgilerini aktifleştirerek gelişim sürecine sokar. Olgunlaşan bu bilgiler üretim sürecinde “uygusal” olarak özümsebilir ve anlatımsal bir bütünlükte sürekli yapılandırılır. Baskı sürecinde ortaya çıkan sorunlar öğrencileri renk bilgisi, boya kullanımı, kompozisyon öğelerinin anlamsal ve plastik bütünlüğü gibi durumlarda öğrenme stratejileri geliştirmeye iter. Öğrenciler bilgiye ulaşmanın yollarını arar, denemeler yapar, bilgiyi üretir ve baskı deneyimini sürekli geliştirir. Uygulama süreci sona erdiğinde ortaya çıkan çalışma, öğrenme anlamında etkin bir sürecin yansıması olduğu kadar aynı zamanda resimsel anlatımın ve baskiresim disiplininin eklektik bir bileşimidir. Bu tür diyalektik bilgi üretimi ve aktarımı: öğrencilerin yalnızca kendi eğitim dinamiklerini değil etkileşim içinde oldukları arkadaşlarını hatta eğitimci de etkiler ve kolektif bir eğitim ortamı yaratır. Yaratıcılık temelli bu kolektif öğrenme süreci, monobaskı tekniğinin hem bir şema hem de bir baskiresim tekniği olarak özümsemesini sağlar. Öğrencileri etkin ve yapılandırmacı öğrenmeye yönlendirecek şekilde disipline edilmiş monobaskı uygulamalarının, baskiresim derslerinde daha fazla ön plana çıkarılması etkin bir sanat eğitimi ortamının yaratılmasında ve işlerliğinde oldukça önemlidir.

Çağdaş bir eğitim ortamı: öğrencilere, düşünsel ve estetik anlamda özgün ve deneysel bilgi üretiminin gerçekleştiği uygulama alanları (kolektif birliktelikler) sunabildiği takdirde orada aktif öğrenmeden bahsedilebilir. Şişman (2006)’ın da belirttiği gibi “Kişiye bilgi aktarmak yerine bilgiyi elde etme yöntemlerini öğreneceği zengin ortamlar sağlanmalıdır. Bu nedenle Güzel Sanatlar Eğitiminde monobaskı uygulaması yalnızca bir baskiresim tekniği olarak değil aynı zamanda etkin öğrenme becerisi bağlamında bir şema olarak ele alınmalı ve değerlendirilmelidir.

1.1. Baskiresim Tekniği ve Bir Öğrenme Şeması Olarak Monobaskı

1.1.1. Baskiresim Tekniği Olarak Monobaskı:

Baskiresim; sanatçının baskı tekniklerinin herhangi birini veya daha fazla tekniği kullanarak hazırladığı görüntüyü, baskı makinası ya da el ile bir kalıp yüzeyinden kâğıda aktarmasıyla çoğalttığı ve numaralandırarak gerçekleştirdiği bir sanatsal üretimdir. İçinde farklı teknik beceri ve gereksinimleri barındıran baskiresim: tarih öncesi devirlerden en ilkel haliyle mağara duvarlarına aktarılmış el izlerinden günümüze kadar her çağda, o çağın getirdiği olanaklar ve teknik gelişmeler eşliğinde gelişimini sürdürmüştür.

Güzel sanatların bir dalı olan baskiresim sanatı, geleneksel olarak yüksek baskı, çukur baskı, taş baskı ve elek baskı teknikleri dolayısıyla belirlenmiştir [tekniklerini kapsamaktadır]. Sayısal tekniklerin eklenmesiyle bu teknik yaklaşımlar, alanı çeşitlendirmeye devam etmektedir. Herhangi bir sanatsal çalışmada olduğu gibi araç ya da teknik, bir düşünceyi gerçekleştirme yöntemi olarak vardır. Ancak baskiresim kavramı, revaçta ve önemli olsa da yalnızca bir dizi teknik işleve indirgenemez. Çoğu uygulayıcı için, baskiresim araçlarına[türlerine] özgü teknikler ve işlevleri, gerçek bir sanat oluşturma işlevini ifade eder. Baskiresmin “nasıl” ı ve “niçin” i, birçok yaratıcı olanakları içinde barındırır. Tıpkı üretim boyunca her sanatçının içinde var olan ve ilham veren alanlar gibi (Grabovski, Fick, 2011: 7). Günümüz iletişim atmosferinde ve küreselleşme süreci ile başlayan bilgi teknolojisi ortamında sanat kitleler tarafından kolay erişebilir hale gelmiştir. Doğal olarak sanat disiplinleri kendi gelişimini sürdürmüş ve yeni arayışlar hep devam etmiştir. Günümüz baskı resimde de yeni denemelerin veya diğer disiplinlerle birlikte bir bütünlük içinde işlendiği bilinmektedir (Kıran, 2016: 63). Baskı sanatlarında yenilik arayışları ile sanatçılar farklı anlayışları benimseyerek çalışmalar yapmış, yeni imkân ve olanakları [yeni olanakları] kullanmışlardır. Geleneksel, deneysel ve dijital yöntemleri birleştirerek melez baskı, yerleştirme ve dijital baskı ile eserler üretmişlerdir. Günümüzde baskı sanatları tamamen tanımlanamaz bir yapıya dönüşmüş, uluslararası etkinlikler ile sürekli kendini güncelleyen bir yapıya kavuşmuştur. Dünya sanat platformu içerisinde evrensel bir deneyim aracı olan uluslararası etkinlikler ve sosyal ağlar, sanatçıları ve eserlerini tanınır hale getirmek için önemli olmuştur (Kılıç Ateş, 2017: 203).

Monobaskılar tek basılı resimlerdir. “Baskı resimcinin pentürü” ya da “Ressamca Baskı” olarak da adlandırılırlar. Görüntünün tam anlamıyla tek bir güçlü baskıda oluşmasından dolayı bu baskılara monotip ya da monotype denmektedir. Bu iki terim sanatçı yaklaşımlarına göre zaman zaman farklı kategorize edilse de genel anlamda monobaskı (monoprint) daha yaygın kullanılmaktadır.

1960 dolaylarında monotip üzerine ilk önemli kitabın yazarı Henry Rasmusen, bazı sanatçıların süreci; monotype olarak bilinen ticari dizgi yönteminden ayırt etmenin bir yolu olarak monoprint terimini tercih ettiğini yazmıştır. Rasmusen, kavramları birbirlerinin yerine kullanmaya devam etmesine rağmen, bazı sanatçıların onları ayırt etmek için teknik ölçütleri uygulamaya başladığını ve diğerlerinin monotip sürecindeki kendi varyasyonlarını tanımlamak için yeni kavramlar icat ettiğini belirtmiştir (Moser, 1997: 2).

Bilinen en eski monotipler, İtalyan matbaacı Giovanni Benedetto Castiglione tarafından yapılmıştır. Bu monotipler 1640 gibi erken bir tarihe kadar dayanmaktadır. Castiglione, eksiltme tekniğini kullanmıştır. Baskı mürekkebini metal bir plakanın üzerine yaymış ve bir görüntü üretmek için mürekkebi paçavra ve fırça gibi diğer araçlarla silmiştir. Yaklaşık olarak aynı zamanda, Hollandalı ressam ve bir matbaacı olan Rembrant Van Rijn, tıfdruk plakaları deniyordu. Tabakayı mürekkepledikten sonra mürekkebi, özünde; görüntülerinde monotip efektlerine neden olan tonlar üretecek şekilde siliyordu. Gravür veya kuru kazıma yaparken baskiresim matrisine monotip öğeleri ekleyerek her gösterimi benzersiz kılan monotipler

oluştururdu. Edgar Degas'da plakalar üzerinde çalışmayı denemiştir. Degas ilk monotiplerini eksiltme yönteminde geliştirmiş daha sonra ise ekleme yöntemini kullanmıştır. Paul Gauguin basılı çizimler olarak adlandırdığı çizgi monotipler yapmıştır. Bu teknik için Gauguin önce bir kâğıt parçasını mürekkepledikten sonra üstüne ikinci bir kâğıt koymuştur. İkinci sayfanın arkasında bir çizim yaparak çizim aracının basıncı ile mürekkebi alt tabakadan yukarıya aktarmış, böylece orijinal çizimin arka tarafına bir mürekkep çizimini basmıştır (Ayres, 1991: 9-11). Paul Gauguin(1848-1903)'in boyalı düz bir yüzey üzerine kâğıt yerleştirerek aldığı baskılar çizgi monotiplerin ilk örnekleri sayılabilir. Edgar Degas(1834-1917) 'ın ise eksiltme yöntemiyle oluşturduğu siyah-beyaz monobaskılar leke ve ışık-gölge bakımından oldukça etkilidir. 20.yy'da Picasso, Matisse, Michael Mazur, Joseph Solman, Nathan Olivera, Jasper Johns ve Sam Francis gibi birçok sanatçı monobaskı üretmiştir.

Çağdaş monobaskı, değişebilir eklememeli kalıp kavramı üzerine kurulmuştur. Monotipe özgü pentür ve çizim manipülasyonlarının yanı sıra çok sayıda baskıresim stratejisi, bir tek resim yaratmak üzere bir araya getirilir (Grabowski, Fick, 2011: 188). Monobaskı tekniği içinde; eksiltme yöntemi, ekleme yöntemi ve çizgi monotip olmak üzere üç farklı yöntem barındırır. Bu yöntemler tek başına kullanıldığı gibi birlikte de kullanılabilir. Monobaskı tekniği ile tasarım öğeleri aynı anda ve çeşitli etkileşimlerle kullanılarak kısa zamanda baskı alınabilmektedir. Monobaskıda bir kalıp üzerinden baskı alınabildiği gibi (bu genelde eksiltme yönteminde kullanılır) birden fazla kalıpla da (modüler kalıp kullanımı) baskı alınabilir. Bu yöntemsel tercihler baskıya geçirilmek istenilen görüntü ve sanatçının ihtiyacı doğrultusunda belirlenir. *Resim 3*' deki monobaskı modüler kalıp ile aynı görsel öğelerin alternatif kullanımıyla dört farklı renk katmanı (açıktan koyuya - şeffaftan kapatıcı olana) üst üste bindirilerek elde edilmiştir. Böylelikle renklerin ve dokuların iç içe geçmesi sağlanarak (görüntü katmanlanarak) pentürel ve gelişmiş bir görüntü elde edilmiştir.

Resim 1. Ahmet Doksanoğlu, Konstürktif Soyutlama,
Monotype (Modüler kalıp), D.41cm, 2019.

Resim 2. Nanente Wallace, Portre, Monobaskı (Eksiltme yöntemi)
18x18cm, 2019.

Resim 3. Ahmet Doksanoğlu, İsimli, Monobaskı (Ekleme yöntemi)
30x30cm, 2019.

Çizgi monobaskılar düz, saydam bir yüzey üzerine merdane yardımı ile sürülen boyanın kâğıda aktarılması ile elde edilir. Boyanmış yüzeye kadrajlanmış bir kâğıt yerleştirilerek üzerinde sivri uçlu kalem ya da çizici materyaller kullanarak görüntü desen tadında çizilir. İşlem bittiğinde kâğıdın arka kısmından çizilen görüntü yüzeydeki boya yardımıyla ters olarak kâğıdın ön yüzüne geçer.

1.1.2. Bir Öğrenme Şeması Olarak Monobaskı Tekniği:

Elizabeth Broun¹ Singular Impressions The Monotype in America'nın (1997) ön sözünde: "Monotype'ın benzersiz bir baskı görüntüsü oluşturmak için ekstra bir çaba gerektiriyormuş gibi görüldüğünü" belirtir ve "Eğer amaç tek bir resimsel görüntü üretmekse, neden bir monotip yapalım?" sorusunu sorar. Devamında bu soruya; "monotipler, resmin kendiliğindenliğini basılı mürekkeplerin ve kâğıdın hassasiyetiyle birleştirerek, sanatta başka hiçbir şeye benzemeyen bir yüzey oluşturur" cevabını verir. Broun'un da ifade ettiği gibi monobaskılar kâğıt yüzeyinde, doku, çizgi, leke ve renklerin oluşturduğu iç içe geçmiş

benzersiz etkiler ile güçlü bir ifade oluştururlar. Monobaskı tekniğinin bu sanatsal, öğretici ve ifadeci özelliği onu baskı disiplinleri arasında özel bir yere koyduğu gibi sanat eğitiminde de anlamlı ve dinamik bir öğrenme süreci sağlaması açısından önemli kılar. Teknik özellikleriyle monobaskı, öğrencilerin düşüncelerini görselleştirebilmeleri için onlara farklı olanaklar sunar ve gelişime açık olan bir ifade ve deneyim alanı yaratır. Böyle bir deneyim süreci öğrencilere renk, kompozisyon ve teknik bakımından mevcut bilgilerini kullanmanın yanında onlara yeni bilgiler üretme fırsatı da yaratmaktadır.

Uygulama içeriklerini kavramsallaştırmada, öğrenen açısından bir şema olarak monobaskı tekniğinin, etkin öğrenme becerisi ve öğrenme stratejisi geliştirebilmeye olan katkıları Piaget'in "şema" yaklaşımı ile ilişkilendirilebilir. Bu ilişkiyi daha detaylı ele aldığımızda; monobaskı sürecinin ilk evresinde ortada ifade edilmek istenilen bir konu vardır. Konuya yönelik seçilecek yöntem ya da yöntemler bütünü (örgütlenmesi gereken tüm bilgiler) ön bilgileri ışığında öğrenciler tarafından saptanır. Konuyu görselleştirmede gerekli olan biçim-form/renk-kompozisyon gibi plastik değerler tam oturmamış ve parçalar halindedir. Uygulama süresince her bir baskı pratiği, bilgi ve tekniğin etkileşime girmesiyle birbirine eklenir ve zaman içinde estetik bir bütünlüğü meydana getirir. Bu diyalektik süreç monobaskının, plastik ve estetik uyuma giden en önemli deneyim alanını oluşturur. Oluşan bu bilgilerin devingen bir şekilde yeni bilgilerle buluşması ise özümlemeyi meydana getirir. Bilgilerin özümlemesiyle birlikte öğrencilerin plastik, estetik ve teknik bilgilerinin güncellenerek yeni kompozisyonlarda özgün bir anlatıma dönüşmeye başlaması "uygusal" süreci oluşturur. Bu sürece yeni bilgilerin "içsel özümlemesi" de diyebiliriz. Teknik ve pratik arasındaki bu ilişkisel uyum, monobaskı sürecinin yapılmasındaki dengeyi sağlayan öğedir. Bu ilişkilerin kesintisiz işleyişi; monobaskıya ait tekniksel bilgiler ve öğrencilerin süreç içerisinde deneyimledikleri (örgütledikleri) bilgiler resimsel bir bütünlük olarak görselleşir ve süreç sonlanır.

Piaget, Dewey, Bruner, Vygotsky, Ausubel gibi düşünürler öğrenme süreci açısından bilginin oluşumu ve yapılandırılmasının önemi üzerinde durmuşlardır fakat bu kuramcılar "öğrenene bilgiyi yapılandırabilmesi için hangi fırsatların verilmesi ve öğretmenin somut olarak neler yapması gerektiğine değinmezler."² Baskı öncesinde öğrencilerin mevcut bilgi düzeyinin uygulamaya hazır hale getirilmesi ve bu bilgilerin güncel durumda nasıl yapılandırılabilecekleri hususunda öğretmenin aktif bir rol üstlenmesi gerekir. Anlamlı bir öğrenme süreci için bu gereklidir çünkü öğrenenin bir ön bilgiye sahip olma durumu uygulamalı derslerde farklılıklar gösterebilir. Böyle bir durumda anlamlı öğrenme süreci ve "öğrenen" arasındaki dengeyi sağlayan "öğreten" dir. Monobaskının aktif bir öğrenme sağlayabilmesi için tüm bu ilişkiler ağı doğru ve etkin bir şekilde planlanmalı ve öğrenciler bu doğrultuda yönlendirilmelidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı etkin öğrenme becerisi bağlamında monobaskı yönteminin, öğretmen adaylarının sanat eğitiminde üstlendiği rolü uygulamalı, araçsal durum çalışması olarak analiz etmek ve belgelemektir.

1.2.1. Araştırmanın hazırlık sürecindeki amaçlar

- a. Öğrencilerin özgünbaskı ve monobaskıya dair ön bilgilerinin tespit edilmesi
- b. Monobaskıya hazırlık sürecinde teorik, görsel ve uygulamalı verilerin planlanması

1.2.2. Araştırma sürecindeki amaçlar

- a. Monobaskı tekniğinde öğrencilerin teknik bilgiyi edinme ve uygulama sürecinin değerlendirilmesi.
- b. Monobaskı tekniğinin öğrencilerin yaratıcılıklarına katkısının değerlendirilmesi.

- c. Monobaskı tekniğinin öğrencilerin doku-çizgi-leke kullanımında belli bir konuya yönelik diyalektik süreç oluşturabilmelerinin değerlendirilmesi.
- d. Uygulama sürecinde öğrencilerin zamanı etkin kullanma ve hızlı karar verme açısından değerlendirilmesi.
- e. Öğrencilerin özgün, özgür bir anlatım dili ve estetik bütünlüğe sahip bir görsel oluşturmada monobaskı tekniğinin üstlendiği rolün değerlendirilmesi
- f. Uygulama sürecinde öğrencilerin bilgiyi yapılandırmada nasıl bir yol izlediklerinin değerlendirilmesi.
- g. Monobaskı sürecinde öğrencilerin bilgi, beceri, duygu ve düşüncelerini etkin şekilde ifade edebilme becerisinin değerlendirilmesi.

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, güncel bir eğitim ortamı ve bu ortamın öznelere olan öğrenci grubuyla deneyime dayalı süreç çalışması yürütüleceği için araştırma tekniği olarak nitel araştırma türlerinden “Araçsal Durum Çalışması” kullanılmıştır.

Eylem araştırmaları, son yıllarda gerek akademisyenler, gerek öğretmen araştırmacılar tarafından etkin olarak kullanılan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yaklaşımdan eğitimin çeşitli konularında sistematik ve bilimsel olarak bilgi elde etme ve uygulamaları geliştirme amacıyla yararlanılmaktadır (Ekiz, 2003: 142). Eylem araştırması problem çözmeye yönelik ve süreklilik gösteren bir süreçtir. Eylem araştırması süreci, problemi belirleme, araştırma sorularını belirleme, veri toplama, veri analizi, eylem planı belirleme, izleme planı geliştirme, eylem planını uygulama, uygulamayı analiz etme/değerlendirme ve alternatif ya da yeni bir eyleme karar verme aşamalarından oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 297). Eylem araştırmaları, öğretmenlere araştırma yöntemleri ve uygulamaları konusunda bilgi ve yeti kazanma olanağı vermenin yanı sıra, değişim olanakları ve seçenekleri konusunda daha bilinçli olmalarını sağlar. Eylem araştırmasına katılan öğretmenler kendi uygulamaları konusunda daha eleştirel ve titiz olarak yöntemlerine, algılarına ve anlayışlarına ve öğretme süreçlerine olan bütün yaklaşımlara daha dikkatli eğilebilmektedir (Köklü, 2001: 36-38). Durum çalışması araştırmanın hem ürünü hem de nesnesi olabilecek nitel araştırma içerisindeki bir desen türüdür. Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları (örneğin gözlemler, mülakatlar, görsel-işitsel materyaller ve dökümanlar ve raporlar) aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2018: 96-97).

Bir tek araçsal durum çalışmasında (Stake, 1995), araştırmacılar bir konuya ya da soruna odaklanır ve sonra bu konuyu örneklemek için sınırlı bir durum seçer. Bir çoklu durum çalışmasında (veya birden fazla durum çalışması) yine bir konu veya bir sorun seçilir, fakat araştırmacı bu sefer konuyu örneklemek için birden fazla durum çalışmasını seçer. Araştırmacı çeşitli araştırma yerlerinden veya tek bir yer içinde birden fazla programdan incelemek için çeşitli programlar seçebilir (Creswell, 2018: 99). Durum çalışmalarının en ayırıcı özelliği duruma yönelik derinlikli bir bakış açısı sunmasıdır. Bu nedenle iyi bir durum çalışmasının “duruma ilişkin iyi bir betimleme içermesi” önemlidir.

2.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda belli bir amaç doğrultusunda belirlenmiş sınırlı sayıda örneklem kullanılır. Strauss ve Corbin(2014)'e göre nitel araştırmalar, tek bir birey ya da daha küçük bir grubu kapsayabilmektedir. Marczyk vd. (2005) “eğer bir örneklemin seçimi, araştırmacının evren ile ilgili kendi bilgilerine veya çalışmanın amacına bağlı” ise bu tür araştırmalarda “olasılıklı olmayan(amaca yönelik) örnekleme” kullanılmaktadır. Olasılıklı olmayan örneklemeler nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Vogt vd. (2012)' nin de ifade ettiği gibi olasılıklı olmayan örneklemelerde temel düşünce; seçilen bilgi zenginini durumların daha derinlemesine analiz edilmesidir. Cochran (2007) ise zengin bilgi içeriğine sahip durumlarda, örneklemden sağlanan bilgiler amaca uygun olduğu müddetçe örneklem sayısından etkilenmemektedir. Burada unutulmaması gereken Morgan & Morgan (2008)'in belirttiği gibi amaca yönelik örneklem ne kadar derin ve kullanışlı bilgi sağlarsa o kadar kullanışlı olmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubu

Cinsiyet	Katılımcı Sayısı
Erkek Öğrenci	6
Kız öğrenci	4
Toplam	10

Araştırmada etkin öğrenme becerisi bağlamında monobaskı tekniğinin öğrencilerin bilgi beceri ve deneyimlerine olan katkısı ve eğitim süreçleri “derinlik, yoğunluk ve öznellik” doğrultusunda ele alınacağından olasılıklı olmayan örnekleme türlerinden “Yoğunluk Örneklemesi” kullanılmıştır.

2.2.1. Yoğunluk Örneklemesi

Yoğunluk örnekleminde araştırmacı; araştırma sürecine en zengin veriyi sağlayabilecek, araştırmayı derinleştirebilecek hazırlığı yapması ve araştırmanın amacına yönelik bilgiyi üretebilecek örneklemi seçmelidir. Bu tür örneklemeler, Silverman (2013)'ın da belirttiği gibi “araştırılan olay ve olguları aşırılığa kaçmadan ancak yoğun bir şekilde betimleyen” zengin bilgiler içerir. Patton (2005) yoğunluk örneklemesinin, genellikle araştırmacının incelediği olgu hakkında ön bilgi ve tecrübesinin olduğu durumlarda kullanılması gerektiğini ifade eder.

Bu kapsamda araştırma, 2019-2020 Eğitim- Öğretim Güz Yarıyılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü Özgünbaskı Ana Sanat Atölye 2. Sınıf öğrencilerinden (Tablo 1) oluşan on kişilik örneklem ile gerçekleştirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel veri toplama aracı olarak gözlem (katılarak/aralıklı gözlem), araştırmacı günlüğü, video kaydı, yarı yapılandırılmış görüşme formları, gözlem raporu ve doküman inceleme kullanılmıştır. Elde edilen tüm görsel, işitsel ve yazınsal veriler detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

2.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Karasar(2018)'a göre görüşme soruları araştırma süreci ile ilgili yeterli veriyi sağlayacak ayrıntıya sahip olmalıdır, fazla ve gereksiz sorulardan kaçınılmalıdır. Yapılandırılmamış görüşme, görüşmeciye büyük hareket serbestisi veren, esnek, kişisel görüşlerin ve yargıların köklerine inmeyi kolaylaştıran bir tekniktir. Sorulacak sorular, önceden

ana çizgilerle hazırlanmış olsa da görüşmedeki gelişmelere göre, yeni ve farklı sorular sorulabilir. Ancak toplanan verilerin değerlendirilmesi oldukça güçtür. Görüşmecinin çok iyi yetişmiş olması gerekmektedir (Karasar, 2018: 212).

Görüşme, nitel araştırmada en çok kullanılan veri toplama aracıdır. Bunun nedeni bireylerin verilerini, görüşlerini, deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkarma yönünden oldukça güçlü olması ve iletişimin en yaygın biçimi olan konuşmayı temel almasıdır. Görüşmenin etkili ve verimli bir veri toplama yöntemi olarak kullanılabilmesi için bu yöntemin temel özelliklerini, güçlü ve zayıf yönlerini iyi anlamak, nitel veriye ulaşmayı kolaylaştıracak bir görüşme formu hazırlamada ve görüşmeyi gerçekleştirme sürecinde dikkate alınması gereken birtakım ilkelere uymak gerekecektir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 119).

Belirtilen ilkeler ve özellikler çerçevesinde görüşme soruları elde edilmesi amaçlanan verinin detayına göre titizlikle ve ekonomik olarak hazırlanmıştır. Görüşme sorusu bu soruların “anlaşılabilirlik”, “tek amaçlı ve varsayimsız olma”, “istenilen verilerin bilinirliği”, istenen verilerin verilmek istenirliği” ve “yansızlık” gibi özellikler dikkate alınarak uzman görüşü eşliğinde oluşturulmuştur.

2.3.2. Video Kaydı

Nitel araştırmalarda verilerin hızlı ve eksiksiz kaydedilmesi önemlidir. Veriler gözlem yoluyla kaydedilebileceği gibi bazen de araştırmacının herhangi bir ayrıntıyı gözden kaçırmaması için fiziki kaydediciler (ses, görüntü) kullanması gerekebilir. Özellikle eylem araştırma sürecinde yoğun bir uygulama-araştırma süreci söz konusu ise araştırmacının gözlem raporu hazırlaması veya notlar alması oldukça güçtür. Ortama yerleştirilen fiziki bir kayıt cihazı ile elde edilen veriler araştırma sonrası detaylı olarak izlenebilir ve yazılı veriler ile daha sağlıklı bir analiz yapılabilir. Diğer yandan bu kayıt işleminin araştırmacının yardımcısı tarafından elde ediliyor olması dışarıdan profesyonel bir göz eşliğinde anlık anlatım ve gözlem durumuna göre farklı kadrajlar ve görsel detayların yakalanmasına olanak tanımıştır.

2.3.3. Gözlem Raporu

Gözlem, belli bir eylem (davranış) sürecini, bu sürecin ortamını ve her ikisinin de birbiri üzerindeki etkisini analiz etmek ve tanımlamak için kullanılan bir yöntemdir. Belli bir sürece tabi olan araştırmalarda araştırmacı; farklı zamansallık ve davranışsal içerik barındıran süreci kayıtlar altına almak, değerlendirmek istiyor ise gözlem tekniğini kullanmak araştırmanın sonucuna büyük katkılar sağlayacaktır. Katılarak gözlem dışarıdan gözleme oranla, muhtemelen daha çok ve daha geçerli bilgi verir. Dışarıdan gözlemede, gözlenen davranışların nedenleri, gözlemci tarafından kestirilmeye çalışıldığı halde, katılarak gözlemede, daha derinliğine ve daha “geçerli” bir biçimde öğrenilebilir (Karasar, 2018: 202).

Araştırmada; araştırmacının bir eğitimci olmasının yanında deneysel ve interaktif bir uygulama süreci yaşanacağından “katılımcı gözlemci “olarak bulunulmuştur. Öğrencilerin monobaskı sürecinde teorik ve uygulamalı olarak öğrenme davranışlarının derinlemesine incelenmesinde katılarak gözlemin en güvenilir verileri sunacağına inanılmıştır.

2.3.4. Araştırmacı Günlüğü

Araştırmacı günlüğü; her araştırma sürecinin sonunda araştırmacının konusunun ve günlük eylem değerlendirmeleri ışığında elde edilen verilerdir. Araştırmacı günlükleri nitel araştırmalarda özellikle araştırmacının belleğinde kalan kayıtlarının doğrudan aktarımı açısından önemlidir. Veri sürecinin kronolojik ve tematik bütünlüğünün sağlanmasında araştırmacı günlükleri tamamlayıcı bir unsurdur. Araştırmacı uygulama süreçlerine katıldığı

için her süreçte gözlem raporu tutulmamıştır. Gözlem raporunun oluşturulmadığı süreçlerde araştırmacı günlüğü oluşturulmuş ve olası bir veri toplama zafiyetinin önüne geçilmiştir.

2.3.5. Doküman İnceleme

Her araştırmada “literatür taraması” adı altında yapılan işlemin bir belgesel tarama olduğu düşünülürse bunun yaygın olarak kullanılan bir veri toplama Tekniği olduğu kolayca anlaşılacaktır (Karasar, 2018: 230). Belgesel taramanın en önemli özelliği, araştırmacı ile belge arasındaki bir iletişim olmasıdır. Belgenin anlatmak istediği ile araştırmacının anladığı arasındaki sapma azaldığı oranda iletişim başarılıdır (Karasar, 2018: 231). Doküman inceleme nitel araştırmada araştırmanın kuramsal ve kavramsal niteliğinin geçerliliğinin saptanmasında, desteklenmesinde ve araştırmanın güvenilirliğinin ispatlanmasında diğer veri toplama araçlarıyla kullanıldığında önemli ölçüde yarar sağlayan bir eylemdir.

2.4. Verilerin Analiz Edilmesi

Nitel çalışmalarda araştırmacı; verileri düzenler, araştırma sürecine dair önemli parçalarını saptar, sentezler ve net bir biçimde rapora aktarmaya çalışır. Veri analizinde Walcott’un betimleme, analiz etme ve yorumlama metodolojisi kullanılmıştır. Walcott (1994)’un nitel veri analizinde ilk aşama olarak öne sürdüğü yaklaşım, toplanan tüm görsel ve yazılı verilerin blok halde olduğu gibi rapora yansıtılmasıdır. İkinci aşama tüm bu görsel ve yazılı verilerin neden-sonuç ilişkisi içinde analiz edilmesiyle araştırma problemi açısından önemli detayların ortaya çıkarıldığı süreçtir. Üçüncü süreç ise birinci ve ikinci süreç dahilinde tüm verilerin yorumlanma aşamasıdır. Walcott (1993) tüm bu süreçlerin belli bir sınır ve sıra kuralının olmadığını da altını çizmektedir.

Araştırmada tüm veriler ve araştırma süreci kronolojik ve tematik bir bütünlük ile dolaysız olarak aktarılmıştır. Araştırmacı günlükleri, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve gerektiğinde gözlem raporları blok halde rapora yansıtılmış ve problem içerikleri doğrultusunda betimlenmiş, analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma grubunun kimlikleri gizlilik esasına bağlı olarak Tablo 2’de belirtildiği gibi kodlanmıştır. Veri analizinde öğrencilerin ifadeleri, araştırmacı günlükleri ve gözlem raporları araştırmanın daha net kavranabilmesi için gerekli bölümlerde olduğu gibi yansıtılmıştır.

Tablo 2. Çalışma Grubu Kodlaması

Kodlamada “Öğrenci” sözcüğü kısaltılarak ilk iki harfi kullanılmıştır.	Öğrenci sıralama numaraları 1’den 10’a kadar rastgele sıralandırılarak oluşturulmuştur.
ÖĞ	01-10

2.3. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliliği

McMillan (2000)’e göre, nitel araştırmaların değerlendirilmesinde kullanılan en önemli ölçüt araştırmada elde edilen verilerin, analizinin ve sonuçlarının inanılır ve güvenilir olmasıdır (akt. Büyüköztürk ve diğ., 2013: 245). Nitel araştırmalarda güvenilirlik tanımı nicel araştırmalardan biraz daha farklıdır. Nitel bir çalışmada detaylı alan kayıtlarının alınması, araştırma ekibi tarafından doğru ve kapsamlı bilgi sağlanması, doğruluk için alan notlarının katılımcılar tarafından incelenmesi, ses ve görüntü kayıtlarının tutulması, resimlerin [fotoğrafların] çekilmesi, katılımcılardan alıntılarının yapılması ve alıntılarının ekleme yapılmadan olduğu gibi verilmesi güvenilirliği arttırmaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2013: 245)...Ayrıca toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması da nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım

ve Şimşek, 2016: 270). Eylem araştırması sürecinde araştırmacı, video kaydıyla saatlik ve haftalık kayıtlar yaparak sürece dair hiçbir ayrıntıyı kaçırmamayı amaçlamıştır. Gözlem raporları, kayıtlar, araştırmacı günlükleri ile birlikte elde edilen bulgular ve görüşme formlarının çözümlenmesi analizinin tüm bu sürece doğru, kanıtlanabilir ve güvenilir bir işlerlik kazandırdığına inanılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın genel çerçevesi doğrultusunda veri toplama araçları ile elde edilen yazılı ve görsel veriler, parçadan bütüne, bütünden parçaya analiz edilmiş ve araştırmanın problematiğine uygun bir çerçevede yorumlanmıştır. Araştırma monobaskı tekniği ve etkin öğrenme arasındaki ilişkinin betimlenebilmesi ve tüm yönleriyle deneyime dönüşebilmesi için on iki hafta olarak planlanan (16.10.2019-08.01.2020) bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte elde edilen bulguların geçerliliği; ön hazırlık süreci, ve deneyim sürecinin çok yönlü ve etkileşimsel özellikleri tanımlanarak, monobaskı ve etkin öğrenme becerisi geliştirme bağlamında detaylı olarak betimlenmesi ile sağlanmıştır. Elde edilen veriler blok olarak sunulurken öğrenci görüşlerindeki benzerliklerden dolayı görüşlerin sayısı her bulgu içeriğinde değişiklik göstermektedir.

3.1. Araştırmanın Hazırlık Sürecine Yönelik Bulgular

Araştırmanın hazırlık süreci ilk iki haftayı (16.10.2019-23.10.2019) kapsamaktadır. Her uygulama süreci 5 saat ile sınırlandırılmıştır. Araştırma süresince gerçekleştirilen anlatım, uygulama ve etkinliklerde elde edilen bulgular:

3.1.1. Öğrencilerin Özgünbaskı ve Monobaskıya Dair Ön Bilgilerinin Tespit Edilmesi

Araştırma gurubunun konuya yönelik nasıl bir ön bilgiye ve deneyime sahip olduklarını değerlendirmek için öğrencilere; *Özgünbaskı nedir? Özgünbaskı teknikleri hakkında bilginiz var mı? Daha önce baskıresim yaptınız mı? Eğer yaptıysanız hangi baskıresim tekniklerini yaptınız? Herhangi bir baskıresim sanatçısı biliyor musunuz? Daha önce baskıresim sergisi gezdiniz mi? Monobaskı (monotype) baskı tekniği hakkında bilginiz var mı? Şimdiye kadar çalışmalarınızda hiç deneysel arayışlarda bulundunuz mu?* sorularını içeren bir ön değerlendirme formu sunulmuştur. Öğrencilerin bu formdaki cevapları sonucunda özgünbaskı hakkında bir fikre sahip olmadıkları, iki öğrenci dışında herhangi bir baskı tekniği gerçekleştiren öğrencinin olmadığı tespit edilmiştir. Hiçbir öğrencinin deneysel uygulamalar gerçekleştirmedikleri tespit edilmiştir. Bir öğrencinin dışında baskıresim sergisi gezen de çıkmamıştır. Araştırmacı öğrencilerin bu ön bilgilerinden hareketle araştırmanın ön hazırlık sürecini planlamış ve ikisi resim biri baskıresim olmak üzere üç uzmandan görüş alarak uygulama sürecini başlatmıştır.

3.1.2. Monobaskı'ya Hazırlık Sürecinde Teorik, Görsel ve Uygulamalı Verilerin Planlanması

Araştırmanın ilk iki haftası “teorik” ve “uygulama” olmak üzere ikiye ayrılmıştır. I.Hafta teorik süreçte öğrencilere “*Özgünbaskı ve Teknikleri*” temalı sunum yapılmıştır. Anlatım süresince yer yer öğrencilerden gelen sorular cevaplanmıştır. Sunumda ağırlıklı olarak monobaskı üzerinde durulmuş ve araştırmanın teorik temelini oluşturan; “*Monobaskıyı nasıl tanımlayabiliriz?*”, “*Monobaskıyı diğer baskı türlerinden ayıran ve biricikleştiren yanlar nelerdir?*”, “*Monobaskı üretim süreci nasıl işlemektedir?*” gibi sorular cevaplanmaya çalışılmıştır. I.Hafta uygulama sürecinde araştırmacı; monobaskı yöntemlerini teorik ve uygulamalı olarak örneklendirmiştir. II.Haftada monobaskı tekniğini kullanan sanatçılardan örnekler gösterilmiş ve teknik yaklaşımları üzerinde durulmuştur. Uygulama sürecinde ise araştırmacı tarafından çeşitli yöntemleri kapsayan monobaskı uygulamaları aşama aşama

anlatılarak oluşturulmuş ve uygulanmıştır. I. ve II. Haftalarda monobaskı tekniğinin görsel örneklerle desteklenerek, uygulamalı ve interaktif bir şekilde sunulmasıyla öğrencilerin teorik ve teknik olarak yeterli ön bilgiyi sahip olması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma grubuna 23.10.2019 tarihli görüşme formunda: “*Monobaskı konu anlatımı(sunum) sürecinde yöntemlere dair bilgilerin detaylı ve uygulamalı olarak aktarılmasını süreç açısından olumlu ve olumsuz yönleri ile nasıl değerlendiriyorsunuz?*” sorusu yöneltilerek ön hazırlık sürecine dair görüşleri alınmıştır:

ÖĞ04ÇM “*Bilgilerin uygulama öncesinde detaylı aktarılması bizi çok iyi etkiledi. Çünkü ne ile karşılaşabileceğimiz veya ne yapmamız gerektiği konusunda fikir edinmiş olduk.*”, **ÖĞ01AG** “*...Birçok tekniği öğrenci uygulamalı olarak görmeseydi, teorik anlatılsaydı akılda kalıcılığı olmazdı.*”, **ÖĞ05NRD** “*...Uygulama yapmadan önce aklımda net bir şey oluşmamıştı. Uygulama yaptıktan sonra bütün taşlar yerine oturdu...*”

ÖĞ03ST kodlu öğrenci de ÖĞ05NRD gibi teorik anlatımdan sonra uygulamalı süreci yaşamının bilgilerin kavranmasında önemli olduğunu belirtmiştir. Diğer öğrencilerden farklı olarak; ÖĞ02ÇY heyecan verici ve güdüleyici olduğunu, ÖĞ07ÖC uygulamaya hazır hale getirdiğini, ÖĞ06AÇ daha kavratıcı ve ilham verici olduğunu, ÖĞ10BD ise monobaskı algısını geliştirip zenginleştirdiğini ifade etmişlerdir.

Öğrenci görüşleri göstermiştir ki; monobaskı hazırlık süreci, uygulama ve teorik sürecin etkin bir biçimde planlanıp uygulanması ile bilgilerin anlaşılabilirliğini, akılda kalıcılığını artırmış ve örnek uygulamalarla heyecan ve ilham uyandırarak öğrencileri baskı sürecine motive etmiştir.

3.2 Araştırma Sürecine Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğrenciler: mevcut bilgilerini kullanarak planlanmış bir kompozisyonu baskı sürecine aktarma ve geliştirme açısından değerlendirilmiştir. Diğer yandan uygulamanın alt amaçları eşliğinde, etkin öğrenme ve beceri geliştirme bağlamında bu teknik işlerliğin sonuçları araştırılıp bulgulanmıştır. Araştırma grubuna ‘Organik Birlik’ ve ‘Yığınlar İçinde’ konuları verilmiştir. Her öğrenciden bu konulardan birini seçerek eskiz planlaması istenmiştir. İki farklı konu verilirken araştırma grubunun birbirleriyle yalnızca teknik ve materyal bağlamında değil seçtikleri konular ekseninde de etkileşim sağlanması amaçlanmıştır. Eskiz planlarken öğrencilere dikkat etmeleri gereken hususlar detaylı bir şekilde belirtilmiştir:

Organik Birlik; Anlatım tarzı ne olursa olsun (nesnel, deformatif, figüratif ya da non-figüratif, kompozisyondaki öğeleriniz ile aralarında güçlü, etkileşimsel anlatım meydana getirmekle yükümlü olan bir birlik oluşturmalsınız.

Yığınlar İçinde; Ele aldığımız her türlü ‘yığınsal oluşumu’ kompozisyon ilkelerinin(özellikle yüzeydeki doluluk ve boşluk ilişkisi) doğru ve etkili kullanımıyla zengin bir anlatıma dönüştürmeye çalışmalısınız.

Verilen bilgiler sonucunda öğrenciler konularına yönelik görsel tasarımlarını veya referanslarını ön bilgileri ışığında monobaskıya dönüştürmüşlerdir.

3.2.2.Monobaskı Tekniğinde Öğrencilerin Teknik Bilgiyi Edinme ve Pekiştirebilmelerine Yönelik Bulgular:

Uygulama sürecinin başlangıcında öğrencilerde fark edilen bilgi eksikliği nedeniyle boya sürülerek hazırlanan kalıbın sürekli temizlenerek baştan başlanmasıydı. Buradaki sorun şudur: monobaskı uygulamasında kalıp yüzeyindeki renkler, doku etkileri ve boya miktarı

baskıda; olduğundan farklı olarak etkili ya da etkisiz çıkabilmektedir. Bu durum ancak oluşan görüntüyü basarak, etkisini görerek ve deneyimleyerek geliştirilebilir. Diğer bir deyişle görüntünün kalıbın üzerindeki etkisi değil, baskı kâğıdının üzerindeki etkisi temel alınmalıdır.

IV.Hafta uygulama sürecinde öğrencilerin, teknik bilgiyi edinme ve pekiştirme konusunda oldukça sıkıntı yaşadıkları gözlemlendi. Uygulama sürecinin başlangıcındaki rahat tutumlarının çok az olduğu izlendi. Bu durumun birinci nedeni belli bir konu çerçevesinde baskı gerçekleştiriyor olmalarıydı. Spontane çalışırken daha içsel, otomatistik yaklaşımlar sergiledikleri için, belli bir konuya yönelik (bilgisel tutum) görsel geliştirmekte zorlandılar. İkinci olarak ise ön hazırlık sürecinde deneyimledikleri bilgilere aşırı bağlı kalmalarıydı. Bu tutumlarını değiştirmek için araştırmacı; ön hazırlık sürecinde kendisi tarafından uygulanan monobaskıların birer “öznel bilgi yapılandırılmaları” olduğunu öğrencilere ifade etmiş ve cesur, pratik, dışadönük bir çalışma üslubu benimsemeleri ve daha deneysel çalışmaları yönünde yönlendirmiştir. 30.10.2019 tarihli görüşme formunda öğrencilere “*Bugünkü baskı sürecinde şimdiye kadar öğrendiğiniz bilgileri pekiştirebildiniz mi?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğrenciler bu sorulara:

ÖĞ09MEA “...Bazı ton değerlerini, açık-koyu, ön-arka ilişkisini öğrendiğimi söyleyebilirim. İstedğim etkileri veremesem de bilgileri ve aşamaları iyi kaydettiğimi düşünüyorum.” , **ÖĞ02ÇY** “...İki kalıp kullanmayı ve transparan renk kullanmayı pekiştirdiğimi düşünüyorum...”, **ÖĞ01AG** “Pekiştirebildiğimi düşünmüyorum. Boyayı rahat bir şekilde kullanamadım. Hala resim yapar gibi davranıyorum... Teknikte hata yapıyorum.”, **ÖĞ06AÇ** “Eksiltme yönteminde geçen haftaya göre ilerlediğimi düşünüyorum. Diğer öğrendiğimiz teknikleri geliştirebilmek için daha serbest çalışmalıyız. Belirli bir konu üzerinden gitmemiz zorlayıcı oluyor.”, **ÖĞ07ÖC** “Büyük oranda pekiştirdiğimi ama hala istediğim sonuçları alamadığımı düşünüyorum... Uygulamalar yaptıkça daha çok oturacağını ve giderek istediğim işe ulaşacağımı düşünüyorum.”, **ÖĞ03ST** “...Sınırı olmadan kullanabileceğimiz baskı malzemelerini kavradığımdan kaynaklı pekiştirebildiğime inanıyorum.” cevaplarını vermişlerdir.

Bu sorunlar 30.10.2019 tarihli araştırmacı gözlem raporuna da yansımıştır:

“...Neredeyse tüm öğrenciler soyut bir başlangıç yapmayı tercih etmişlerdir. Bu görüntü üretme bakımından riskli bir tutumdur. Baskılarında; farkında olmadan soyut boya etkilerini kendi içinde estetik olmayan yorucu boya yığınlarına dönüştürmektedirler. Diğer yandan kalıp ölçülerinde aceleci davranıp kendi anlatımlarına tam uymayan ölçüler belirlemişlerdir. Bu durum sürece direkt olumsuz etki ederek, kimi öğrenciler için doldurulması güç bir yüzeye kimileri için ise anlatımın sıkıştığı yüzeye dönüşmüştür. Öğrencilerin kalıplarında belirli bir renk ve biçimsel armoni gözlenmemiştir. Oluşturulan görsel bütünlüklerin ise çeşitli nedenlerden bozulduğu gözlenmiştir...”

Baskı sürecinde bilgiyi kullanma ve pekiştirme bakımından olumsuzluklar yaşayan öğrenciler olmuştur: **ÖĞ04ÇM** kodlu öğrenci, birçok hata yaptığını ve bu hataların ona teknik gereklilikleri daha iyi kavratıldığını, **ÖĞ05NRD** zamanı verimli kullanamadığı için, baskı sürecindeki renk uygulama ve yöntem hatalarını gözlemleyebilecek kadar baskı alamadığını, bilgilerinin pekiştiremediğini, **ÖĞ08İHK** ise bilgilerinin pekiştirmeyi denediğini fakat spontane çalışmasından ötürü yanlış ve yoğun boya kullanmasından dolayı baskılarının bozulduğunu ifade etmiştir.

Araştırma sürecinin ilk aşamalarında öğrencilerin teknik bilgiyi kullanma konusunda ve ön hazırlık sürecinde gözlemledikleri pratikleri bireysel anlatıma dönüştürmekte zorlanmaları

normal sayılabilir. Önemli olan bu sürecin en kısa zamanda aşılması ve teknik bilginin diyalektik bir biçimde uygulanabilmesinin yolunu açmaktır. Araştırma grubuna uygulama sürecinin VIII. haftasında “İlk monobaskınızda sizi en çok zorlayan neydi? Bu durumu süreç içerisinde aşabildiniz mi?” sorusu yönlendirilmiş ve görüşleri alınmıştır:

ÖĞ08İHK “Sürecin içinde birçok zorluğu aştım ve sonunda başardım. Bu süre içerisinde farklı araştırmalar yaptım. Boyayı çamur gibi değil daha temiz kullanmaya başladım.”, **ÖĞ06AÇ** “Kafamdaki planları ısrarla eskize dökmek benim için kayıp oldu. Zorlayan diğer konu ise iki kalıp art arda bastığımda kalıpların kayması ve fiyasko bir sonuca ulaşmak. Kağıdın büyüklüğü, poza ayarı derken düşünmem gereken o kadar çok detay olması beni yordu.”, **ÖĞ03ST** “En çok zorlayan şey basım süreciydi. Belli hatalar yaptım. Kaydırmak, boyayı fazla bekletip silik çıkmasına sebep olmak gibi...”, **ÖĞ04ÇM** “ Genel anlamda beni zorlayan kompozisyon oldu. Kendimi tek bir noktaya odaklayıp ondan yürümeye çalıştığım için hep yerimde saydım... Üzerinde daha çok çalışıp hocadan yardım alınca bakış açım değişti ve baskımın bu halini daha çok sevdim.”, **ÖĞ01AG** “...Boyayı fazla sürdüğüm zaman istediğim eksiltme yöntemini uygulayamıyordum fakat boya güçlü çıkıyordu. Boyayı az sürdüğüm zamanda eksiltme yöntemini uygulayabiliyordum ama bu seferde baskı çıkmıyordu...”

ÖĞ05NRD ve **ÖĞ10BD** gibi renklerin ve anlatımın kalıptakinden farklı çıktığını, **ÖĞ02ÇY** boya ve materyal kullanımında tutuk davranması **ÖĞ09MEA** gibi **ÖĞ07ÖC**’de iki kalıp kullanımındaki kombinasyonu yakalamasının zaman aldığını ve diğer arkadaşları gibi boyayı fazla beklettiği için silik çıktığını ifade etmişlerdir. Öğrenci cevaplarında da görüldüğü gibi en çok yaşanan sorun boya kullanım tekniği ve renklerin baskıda bir bütün oluşturabilecek dinamizmde ve canlılıkta çıkmaması olmuştur. **ÖĞ06AÇ**’ın da belirttiği gibi öğrencilerin kalıp hazırlanmasından baskı sürecine kadar dikkatle takip etmesi gereken birçok etken olması onları baskı süreçlerinin ilk evrelerinde oldukça zorlamıştır.

Araştırma süreci boyunca öğrenciler teknik bilgiyi kavramada ve pekiştirmede inişli çıkışlı bir süreç geçirmişlerdir. Araştırmanın teknik amacının temelinde; baskı çalışmalarını yaparken öğrencilerin teknik yetkinlik kazanması, uygulama ve deneyimlerinin temel düzeyden pekiştirilebilir ve geliştirilebilir bir düzeye evrilmesidir. Başlangıçta çekimser ve yarı kararlı bir teknik deneyim yaşayan öğrenciler, ilerleyen haftalarda özeleştirel tavırlarının gelişmesiyle baskı pratiklerini yoğunlaştırmış ve etkin beceri geliştirmede “uygusal” bir yaklaşım sergilemişlerdir.

3.2.3. Monobaskı Tekniğinin Öğrencilerin Yaratıcılıklarına Olan Katkısına Yönelik Bulgular:

Sunduğu malzeme çeşitliliği ve anlatım olanakları dikkate alındığında monobaskı; yaratıcılığın gelişmesinde önemli deneyimsel fırsatlar sunar. Görsel oluşturmadaki materyal seçeneklerinin çokluğu, türlü resimsel deneyimlerin kalıp yüzeyinde uygulanabilirliği, zaman tasarrufu ve her baskıda yeni bir fikir açan plastik ve teknik bileşenler barındırması bu tekniği yaratıcı bir ifade aracı kılar. Monobaskı tekniğinin diğer bir önemli özelliği de yalnızca bireysel yaratıcılığı değil kolektif yaratıcılığı da beslemesidir. Burada özellikle üzerinde durulması gereken nokta bu tekniğin öğrencilere çoklu düşünme alanları yaratma, teknik bilgiyi öznelleştirme(üsluplaştırma) noktasında yalnızca baskı tekniklerine değil tüm resimsel pratiklere yansiyabilecek bir sanatsal tutarlılığı, tavrı geliştirmesidir. Belirtilen görüş ve beklentiler doğrultusunda XII. hafta görüşme formunda öğrencilere yönlendirilen “*Monobaskı tekniğinin sanatsal algınıza ve yaratıcılığınıza olan etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?*” sorusuna:

ÖĞ02ÇY "Aynı konuyu tekrar tekrar çalışsan da her denemede bambaşka etkiler elde etmemizden dolayı her defasında yeni fikirler uyandırıyor...", **ÖĞ10BD** "Renk ve kompozisyonda ciddi katkıları oldu. Klasik figüratif anlayışın dışına çıkartıp beni stilizasyon yapmaya zorladı. Bu ise özgün ve yaratıcı bakış açısı geliştirmeme yardımcı oldu...", **ÖĞ08İHK** "...Özgür olmaya iten bir teknik. Bu teknik bireyin kendine olan özgüvenini ve içindeki potansiyeli ortaya çıkaran bir teknik.", **ÖĞ03ST** "Neredeyse, hep kullandığım merdanenin yardımıyla estetik bir görüntü yakalayamayacağımı düşünmüştüm. Monobaskı bir şekilde soyutu kazandırıyor... İyi görünen işler çıkarabileceğini öğretiyor." **ÖĞ06AÇ** "... Çok katmanlı düşünerek hayal gücümü kullanmam gerektiği için farkı bir bakış açısına sahip oldum.", **ÖĞ07ÖC** "Monobaskı sürecinde çalışmalarımda yeni pentürler denedim. Bunları kullanırken bana verdikleri imkan doğrultusunda yeni etkiler deneyimledim. Buna örnek olarak "eksiltme" tekniğiyle ışık-gölgedeki algım değişti.", **ÖĞ04ÇM** "Her gün gördüğüm nesnelere başka açılardan bakmayı öğrendim. Yaratıcılık anlamında beni ilerlettiğini düşünüyorum... Çünkü bütün bunları yaparken sadece konuyu yansıtmayı değil estetik olması içinde çok uğraştım." **ÖĞ09MEA** "...Sanatsal algımda oldukça güzel bir yer edindi. Aynı zamanda haftalar geçtikçe kendimi daha iyi ifade etmem beni hem motive etti hem de geliştirdi." cevaplarını vermişlerdir.

Araştırmacı günlükleri ve gözlem raporları sentezlendiğinde, öğrenciler cevaplarında genel olarak monobaskı tekniğinin; geniş ve özgür düşünme fırsatı tanınması ve yaratıcı yanlarını keşfetmelerine olan katkıları üzerinde durmuşlardır. Bunun yanında stilizasyon, soyutlama gibi becerilerini, düşünme ve hayal güçlerini de geliştirdikleri görüşünü belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler uygulamalarda alışılmışın dışında ve öznel arayışların; kendilerini "üretim süreçlerinde daha bilinçli" (**ÖĞ01AG**) hale getirdiğinin ve süreç içinde artan "alışıldık materyallerin dışında ya da materyalleri alışılmışın dışında kullanma" (**ÖĞ05NRD**) eğiliminin altını çizmişlerdir. Öğrenciler genel olarak monobaskı tekniğinin kendilerini yaratıcı ve bilinçli bir üretime yönlterek sanatsal algılarına olan katkısını destekler nitelikte görüş bildirmişlerdir.

3.2.4. Monobaskı Tekniğinin Öğrencilerin Doku-Çizgi ve Leke Kullanımında Belli Bir Konuya Yönelik Diyalektik Süreç Oluşturup Oluşturamamasına Yönelik Bulgular:

Monobaskı tekniğinde konunun görselleştirilmesi ve estetik düzeyde olgunlaştırılması için tasarım öğelerinin etkin kullanılması önemlidir. Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin bu temel öğeleri belli bir konu bütünlüğünü sağlayacak pratiklerde nasıl kullandıkları araştırılmaya çalışılmıştır. Diğer yandan tasarım öğelerini her bir baskıda, belli bir düşünsel yaklaşımla tasarlayabilme becerileri değerlendirilmiştir. VI. Hafta öğrenciler "Baskınızda doku, çizgi ve lekesel düzenlemeleri doğru yaptığınızı düşünüyor musunuz?" sorusuna:

ÖĞ04ÇM "...Kompozisyonumu destekleyen düzenlemeler yaptığımı düşünüyorum. Örneğin ilk baskılarımı daha yalın bırakırken son baskımda çalışmama destekleyici çizgiler ekledim. Bunun kompozisyonumu kuvvetlendirdiğini düşünüyorum...", **ÖĞ10BD** "...Kullandığım renk ve dokularda zıtlıklardan yararlandım. Bunun baskıda bir denge oluşturduğunu düşünüyorum. Arka planda merdane ile yaptığım lekeleri fırça ile işleyerek pentürel etkiler araştırdım...", **ÖĞ01AG** "İlk baskımda doku ve leke düzenlemelerini iyi yaptığımı düşünüyorum. İkinci baskıda leke düzenlemelerim doğru ayarlayamıyorum. Geçen haftaki baskılarımda lekesel, ışık-gölge etkilerim daha iyiydi... Bu hafta tekrar başa sardığımı düşünüyorum." **ÖĞ03ST** "Geçen haftalarda yaşadığım kompozisyon sorunları sebebiyle çizgi ve kullandığım

lekesel etkilerin yerli yerinde olmadığını düşünüyorum... ”, ÖĞ05NRD “ Doku ve çizgisel düzenlemeleri doğru yaptığımı düşünüyorum fakat lekesel düzenlemeleri henüz başarabilmiş değilim. Bez yardımıyla yaptığım leke etkilerini uygularken ya kalıptaki boyayı alıyorum ya da kalıpta bezin dokusu kalıyor.”, ÖĞ08İHK “...Bugün eksiltme yöntemini kullanarak doku ve çizgiler araştırdım. Kısmen başarılı kısmen başarısız olduğumu düşünüyorum... Kontrol sağlayamadığım için bazen gereksiz düzenlemeler yapabiliyorum.” cevaplarını vermişlerdir.

Öğrencilerin başlangıçta resim ve teknik bilgilerinin çok sınırlı olması nedeniyle yüzey üzerinde görüntü oluşturabilme ve baskının tasarım öğelerini planlayabilme yönünden eksiklikler yaşadıkları görülmüştür. Referans aldıkları görsellerin doku, çizgi ve leke etkilerini baskı yüzeyine taşımada özgüven ve deneyim eksikliğine sahip oldukları izlenmiştir. Zaman tasarruflarının artması, artan deneyim süreleri, tasarım öğelerini doğru kullanma çabaları, araştırma ve keşfetme eğilimlerini artmıştır. İlerleyen süreçlerde baskı denemelerinde rastlantısal olarak ortaya çıkan etkileri kalıcı birer bilgiye dönüştürme eğilimi göstermişlerdir. XI. hafta “*Bir önceki konunuza kıyasla bu konunuzda kendinizi, zaman kullanımı, kompozisyon kurgusu, doku, çizgi ve leke düzenlemeleri açısından daha rahat ifade edebildiniz mi? sorusu yönlendirildi. Öğrenciler:*

ÖĞ08İHK “ Nispeten daha iyi olduğumu düşünüyorum... Leke düzenlemelerim gelişti fakat ışık-gölge konusunda yeterli verim alamıyorum...”, ÖĞ03ST “...Şuan ki konumda tek renk çalıştığım için bir önceki konumda olduğu kadar zorlanıyorum diyemem. Leke ve çizgi konusunda ise kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum.”, ÖĞ04ÇM “Renk, çizgi, leke kullanımı olarak ilk baskım iyi bir deneyim olduğu için eskizlerimi bu deneyimlere göre şekillendirdim ve kafa karışıklığı yaşamadım. Benim için kendimi daha rahat ifade edebildiğim bir süreç oldu.”, ÖĞ01AG “...Renk, çizgi ve lekeyi tam oturtamadığım için biraz geriden geliyorum. Daha çok deneme yanılma yaparak sorunlarımı gidermeye çalışıyorum...”, ÖĞ02ÇY “...Merdane kullanımı, eksiltme tekniği ve renk kullanımında sırasıyla daha rahatım. Buda anlık karar ve uygulamalarımı daha iyi etkilemeye başladı. Renkli çalışmam biraz daha iyi gidiyor.” cevaplarını vermişlerdir.

ÖĞ05NRD ve ÖĞ07ÖC kodlu öğrenciler ikinci monobaskı deneyimlerinde ilk baskılarına göre leke, çizgi ve doku düzenlemelerinde daha fazla olumsuzluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İlk baskılarında daha iyi etkiler elde ettiklerini vurgulamışlardır. Bu durumun nedeni ilk baskı süreçlerinde elde ettikleri her türlü bilgiyi ikinci baskı sürecinde yapılandıramadıklarından kaynaklanmıştır. ÖĞ10BD kodlu öğrenci benzer bir durum yaşamış fakat eskizini süreçte edindiği bilgi ve beceriler doğrultusunda değiştirerek bu soruna çözüm üretmiştir. Diğer öğrenciler ise eskizi aynı sınırlar içinde zorlamaya devam ettikleri için bilgilerini yeni baskılarına tam anlamıyla yansıtamamışlardır.

Öğrenciler ikinci monobaskı çalışmalarında; doku, çizgi ve leke yönünden birçok araştırma yaparak kendi özelliklerinde anlatımlar oluşturmuşlardır. Yine bu süreçte öğrencilerin geneli kendi başlarına monobaskı sürecini yönetebildikleri gibi eğitime ihtiyaç duyanlarda olmuştur. En önemli bulgu ise öğrencilerin başlangıçta rastlantısal yanı ağır basan bilgi ve teknik üretimlerinin aksine ikinci baskı deneyimleriyle birlikte daha planlı, önceki buluşları ve yeni deneyimlerini kontrollü ve dikkatli bir şekilde iç içe geçirerek uygulamaları olmuştur. Bütünün değerlendirilmesinde; öğrencilerin iki baskı süreci temel alındığında; doku, çizgi ve leke araştırmaları bakımından eksiklikleri olsa da kompozisyonlarını istikrarlı, gelişime açık ve belli bir diyalektik yaklaşımla biçimlendirip zenginleştirme çabasında oldukları görülmüştür.

3.2.5. Öğrencilerin Zamanı Etkin Kullanma ve Hızlı Karar Verme Açısından Elde Edilen Bulgular:

Baskının kalitesi ve yüzeyle etkileşimi, teknik birtakım detaylara bağlı olsa da zamanın etkin bir şekilde kullanımı ve hızlı karar verme ile doğrudan ilişkilidir. Bilginin doğrudan aktarımı konusunda zamanı doğru kullanma, baskının kalitesine ve çalışma dinamizmine olumlu yönde etki eder. Monobaskı disiplninde zamanın ve bilginin pratik kullanımını sürecin ritmini oluşturur.

III. Hafta görüşme formunda öğrencilere “*Bugünkü baskınızda zamanı etkin kullanma ve hızlı karar verme açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?*” sorusu yönlendirilmiş ve baskı süreçlerinin ilk evrelerindeki zaman ve hız konusundaki tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrenciler:

ÖĞ09MEA “...Zamanı pek etkin kullanamadım...”, **ÖĞ02ÇY** “Yavaşım. Zamanı kullanma konusunda daha planlı olabilirdim belki... Oda hızlı karar verme ile ilgili olduğu için pratik sayım arttıkça hızlı karar verme sürecinin gelişeceğini düşünüyorum...”, **ÖĞ05NRD** “...Zamanı etkin kullanmayla karar verme aşamasıyla paralel olduğunu düşünüyorum. Zor karar verdiğim için zamanı da verimsiz kullandım.”, **ÖĞ01AG** “Zamanı etkin kullanamadım... Fazla düşündüğüm için elim akıcı değildi...”, **ÖĞ03ST** “Bugünkü baskı sürecinde zamanı etkin kullanmadığımı düşünüyorum çünkü bu teknikte tamamen düşüncelerimizi aktarmaktan çok süreç içinde değişen, gelişen bir teknik olduğundan kaynaklı çok fazla duraksayıp tekrar tekrar düşünerek zaman kaybettiğime inanıyorum...”, **ÖĞ08İHK**, **ÖĞ07ÖC**, **ÖĞ10BD** ve **ÖĞ04ÇM** kodlu öğrencilerde benzer ifadelerde bulunmuşlardır.

Araştırma sürecinde öğrencilerin iki farklı baskı sürecindeki durumlarının “*zamanı etkin kullanma ve hızlı karar verme*” yönünden birbirlerinden ayrıştığı gözlenmiştir. Birinci baskı süreçlerinde zamanı ekonomik kullanma ve hızlı karar verme konusunda daha çok malzeme çeşitliliği, işlem sürecinin girift yapısı, tekniksel sürecin iyi kavranamaması ve yönetilememesi ciddi sorunlar doğurmuştur. Bunun yanında konuya yönelik görselin tam olarak belirlenememesi, süreç içinde gelişen yeni durumlar ile başa çıkma sürecinin uzaması nedeniyle zaman etkin kullanılmamış ve hızlı karar verme konusunda aksaklıklar yaşanmıştır.

IX. Hafta görüşme formunda öğrenciler “*Zamanı etkin kullanma ve hızlı karar verme açısından verimli bir süreç geçirdiniz mi? Açıklar mısınız?*” sorusuna:

ÖĞ01AG “Denemelerle geçen önceki baskı süreçlerime göre daha hızlandığımı görüyorum. Hatalarımı en aza indirerek verimli bir baskı süreci hedefliyorum.”, **ÖĞ05NRD** “Zamanı kullanma konusunda kendimi başarılı buluyorum. Kafamda yapacaklarımın plan ve programı olduğu müddetçe daha hızlı davranıyorum.”, **ÖĞ08İHK** “Zamanı etkin ve hızlı kullanma konusunda biraz daha iyi duruma geldiğimi düşünüyorum...”, **ÖĞ07ÖC** “Bir önceki baskılarıma göre daha hızlı ve verimli olduğumu düşünüyorum...”, **ÖĞ02ÇY** “Bu konuyu daha hızlı çalıştığımı düşünüyorum...”, **ÖĞ04ÇM** “Zamanı etkin ve hızlı kullandığımı düşünüyorum... Kesin kararlar doğrultusunda ilerlediğim bir baskıydı dolayısıyla zaman sıkıntısı yaşamadım...”, **ÖĞ09MEA** “İlk baskımda da zaman kavramını çözdüğümü belirtebilirim. Bugün dört kalıp bastım ve zamanımın yettiğini söyleyebilirim...” cevaplarını vermişlerdir.

İkinci baskı süreçlerinde öğrenciler görüşme formlarında da belirttikleri üzere zamanı etkin kullanma konusunda belli bir ivme yakalamış, baskı sürecindeki kararları baskı verimliliği

açısından olumlu sonuçlar doğurmuş, özgüven ve motivasyonlarının arttığı gözlenmiştir. Araştırma süreci boyunca görülmüştür ki monobaskı tekniği; öğrencilerin başta *içinden çıkılmaz ve kaotik* gibi görünen bu devingen süreçte, zamanı etkin kullanma ve hızlı karar verme açısından tekniğe yönelik farkındalıklarına, gelişimlerine önemli ölçüde katkı sağlamıştır.

3.2.6.Öğrencilerin Özgün, Özgür Bir Anlatım Dili ve Estetik Bütünlüğe Sahip Bir Görsel Oluşturmada Monobaskı Tekniğinin Üstlendiği Rolün Değerlendirilmesi

Monobaskı tekniği öğrencilere özgür bir çalışma alanı (tekniksel sınırlılıkların asgari düzeyde olduğu) ve özgün bir anlatım dili oluşturabilecek deneyim olanakları sunar. Birden fazla kalıbın aynı görüntüyü oluşturacak şekilde kullanılabilmesi, farklı özelliklerde kâğıtlardan yararlanılması, birçok materyalin yüzeyde görüntü oluşturulabilecek şekilde kullanılabilmesi, boya kurumadan üst üste baskı alınabilmesi, organik ya da inorganik dokuların baskı yüzeyine transferi vb. gibi birçok teknik yaklaşım ile her türlü anlatım dili oluşturulabilmekte ve basılabilmektedir.

Uygulama süresince öğrencilerin özgür ve özgün bir anlatım dili oluşturabilecekleri, sanatsal kaygıyla şekillenen ve estetik değere sahip üretimler yaptıkları bir süreç yaşayabilmeleri için dikkatli gözlem yapılmış ve yönlendirilmiştir. Süreç sonucunda elde edilen veriler yorumlanarak öğrencilerin özgün, özgür ve estetik bir bütünlüğe sahip üretim yapabilmeleri bağlamında bulgulanmıştır. VII. Hafta görüşme formunda öğrencilere “*Bugünkü monobaskı sürecinizi teknik beceri ve baskı deneyimi (kompozisyon, renk, uygulama, deneme-yanılma, basım, kurgulanan değerler bütününe ulaşılıp ulaşılamaması, zaman kullanımı vb.) açısından ele aldığınızda nasıl değerlendirirsiniz?*” sorusu sorulmuş öğrenciler yaşadıkları deneyimleri ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir

ÖĞ06AÇ “İlk haftaya göre renk kullanımımı çok daha iyi yaptığımı düşünüyorum... Renk kullanımında sıcak-soğuk dengesini ayarlayarak ve opak renkler kullanmayıp daha canlı renklerle baskı aldım. Kendime belirli bir konu ve somut bir örnek belirlemek çalışma disiplini olarak beni ileri taşıdı... İlk baskıma göre daha olgun, etkili efektler kullandığımı düşünüyorum.”, **ÖĞ04ÇM** “İlk haftalardan bu yana baskılarımda çokta kontrollü gitmem gerektiğini kavradım çünkü çok kontrollü gittiğimde sıradan ve kasıntı bir iş ortaya çıkıyordu... Bu hafta biraz daha gevşek hareket ettim ve o sıradanlığı ortadan kaldırdığımı düşünüyorum. Uygulama aşamasında spatula kullanmaya da başladım daha önce hiç kullanmamıştım. Aldığım etkiyi çok beğendiğim için kullanmaya devam ettim.” **ÖĞ07ÖC** “...İlk günlerde doğru kompozisyon yapmak için oluşturduğum eskizler yeterli olmuyordu. Farklı denemelerim oldu... Son kompozisyonlarımda ana rengi siyah tercih ettim. Kompozisyon kurgum son iki hafta hariç bütüne ulaşamamıştı...eskize çok bağlı kalmam beni yavaşlatan unsurlardandı..”, **ÖĞ09MEA** “Renkleri doğru kompoze etmek yaptığım çalışmalar için zordu. Son haftalarda bunu başardığıma inanıyorum. Biraz fazla deneme-yanılma yoluna gittim. Bana kattığı teknik beceriler oldu. Buda son haftalarda yaptığım çalışmaların daha etkili olmasına neden oldu.”, **ÖĞ01AG** “...Baskı sürecindeki bu plansızlığı seviyorum. Yeni değerler yakaladım ve ek uygulamaya gerek kalmadı. Kurguladığım değerlere ulaşabildim. Monobaskıda en öğretici olan deneme-yanılma yoluyla elde ettiğim sonuçlardı...” cevaplarını vermişlerdir.

Gerçekleştirilen baskılarda genellikle duygu, düşünce ve anlatım yönünden dramatik ifadelerin, dokuların ve renk kombinasyonlarının tercih edildiği görülmüştür. Monobaskı çalışmalarının birçoğunda eksiklerine rağmen belli bir estetik bütünlük sağlanmıştır. Bir öğrenci baskı sürecindeki bazı eksikliklerinden ötürü tam sonuç alamadığını ifade etmiştir.

ÖĞ03ST "...Kurguladığım değerler bütününe ulaşamadım çünkü zaman, düzen ve basım sıkıntıları yaşadım..."

Bu durum 27.11.2019 araştırmacı günlüğüne de yansımıştır:

"ÖĞ03ST koldu öğrenci bulduğu güzel etkileri hep aynı şekilde, plansız tüm yüzeye yayarak basmaya çalıştı. Bugün kalıbının ölçüsünü büyüttü. Bu durum onu yüzeyi aşırı tekrar biçimlerden oluşan baskılar almaya yöneltti ve verimli sonuçlar elde edilmedi. Bu nedenle araştırmacı tarafından tüm baskıları incelenip öğrenciye bu doğrultuda bilgi verildi ve daha küçük boyutlu bir kalıp kullanılmaya yönlendirildi."

Baskı süreci boyunca öğrenci çalışmalarındaki eksiklerin gittikçe sınırlanması, önceki baskı süreçlerinden derledikleri tutarlı teknik bilgi ve beceriler, her iki monobaskıda da var olan ortak plastik değerlerin bütünlüğü öğrencilerin özgün anlatım arayışına yönelik bulgulardır. ÖĞ10BD kodlu öğrencinin "kendini ifade bağlamında" monobaskı tekniğine yönelik farkındalığı araştırma grubunun bu süreçte yaşadığı olumsuzlukların nedenine ışık tutar niteliktedir:

"...Etki olarak mükemmel bir baskı tekniği ama uygulama kısmının teferruatlı oluşu, hızlı yapılması gerektiği gibi nedenler süreci olumsuz etkileyebiliyor."

Öğrenciler baskı çalışmalarında birçok deneme yapmış, neden-sonuç ilişkisi kurmuş ve baskılarını geliştirmeye çalışmışlardır. Bazı öğrenciler ikinci baskı uygulamalarında ortaya çıkan bütünlükten memnun olurken bazıları kendini yeteri kadar ifade edemediğini gerekçeleriyle belirtmiştir. Hangi teknikte olursa olsun bir anlatım dili ve ya çalışma metodu oluşturabilmek zaman ve süreç isteyen bir durumdur. Araştırma süreci boyunca öğrencilerin deneyimleri sonucu yaptıkları saptamalar hem baskı süreçleri hem de mesleki gelecekleri açısından değerli sorgulamalardır. Bu süreçte öğrencilerde göze çarpan en belirgin özelliklerden biri baskı sürecini; sürece olan hâkimiyetlerinin gelişmesiyle birlikte, onları açmaza sürükleyen bir özgürlük alanı olarak değil aksine planlı veya plansız(rastlantısal anlatım değerleri) bu yeni deneyimleri kavrayabilme ve yönetebilme yetilerindeki gelişim olmuştur.

3.2.7. Uygulama Sürecinde Öğrencilerin Öğrenme ve Araştırmayı Sürekli Kılarak Bilgiyi Yapılandırmada Nasıl Bir Yol İzlediklerine Dair Bulgular:

Monobaskı tekniğini öğrenme sürecinde, bilginin işlerliği ve teknik olgular gereği bilgi ve deneyimlerin yapılandırılma ihtiyacı hissedilir. Monobaskının kalitesi ve sanatsal içeriğinin gelişmesi için bu yapılandırma süreci bir ihtiyaçtır. Araştırma süreci boyunca öğrencilerden beklenen yaklaşım bu ihtiyacı hissetmeleri olmuştur. Öğrencilerin kendilerine sunulan bilgileri değişmez doğru olarak kabul edip kullanmalarından daha çok yeni bilgiler edinmeleri ve bu bilgileri her baskıda doğrusal bir ritimle kompozisyonun, rengin ve tekniğin işlerliğine sokabilmeleri amaçlanmıştır. Bu durum öğrencilerin, etkin beceri geliştirmede "uygusal" yaklaşımlar geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın III. Haftasından itibaren öğrenciler, bilgiyi elde etme ve kullanma biçimleri dikkate alınarak her hafta için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Hazırlık sürecinde araştırmacı tarafından verilen bilgileri deneme ve içselleştirme süreci olarak görülebilir. Öğrenciler bu süreçte bilgiyi yapılandırmaktan daha çok kompozisyon, renk ve biçimler üzerinden teknik işlerliğin sağlanmasına çaba harcamışlardır. Bu ilk haftalarda bilgiyi dönüştürmekten çok mevcut teknik ve beceri koşullarını anlamlandırma, koruma eğilimi içinde olmuşlardır.

Monobaskı tekniğinde bilgi; her işlem sürecinde var olan sorunların giderilmesi, elde edilen çözümlerin saklanması ve bir sonraki baskı sürecinde kullanılmak üzere aktarılması ile gelişebilir. Süreç içerisinde araştırmacı tarafından verilen genel bilgiler temel bir bilgi olma özelliği taşır. Öğrencilerden beklenen bilgiyi kendi çevresel ve yaşamsal etkenler doğrultusunda yapılandırarak baskı süreçlerine yön vermeleridir. VI. hafta görüşme formunda öğrencilere “Baskı sürecinizin bu aşamasında sizi yeni araştırmalar yapmaya ve mevcut bilgilerinizi yeniden yapılandırmaya yönelten etkenler oldu mu? Detaylı açıklar mısınız? sorusu yönlendirilmiştir. Öğrenciler bu soruyu:

ÖĞ07ÖC “Baskı sürecinde beni yeni araştırmalara iten en önemli faktör kompozisyon ve zaman sıkıntısı oldu... Kompozisyonumun çıkış fikirlerini değiştirmemin sebebi yetersiz alt yapıya sahip olmasıydı. En az zamanda en fazla ve verimli işi çıkarabilmek için bir sürü farklı yöntem denedim...”, **ÖĞ04ÇM** “Aynı şeyi tekrarlama düşüncesi beni bir tık daha farklı etkiler aramaya itti. Mesela eksiltme yöntemiyle çıkardığım bir şeyi eksiltmeden boyayla çizerek denedim ve hoşuma gitti...”, **ÖĞ09MEA** “Aynı çalışmayı, temayı defalarca yapmama rağmen her çalışmadan sonra yeni taktik ve bilgiler ediniyorum. Bu haftaki çalışmamdan sonra arka plan renginde hoş bir espas yakaladığımı düşünüyorum. Bunun üstünde duracağım çünkü istediğim etkinin bir kısmını oluşturuyor...”, **ÖĞ10BD** “Kullandığım figürlerin kompozisyondaki dengesi ve anatomilerini bu hafta yapmak amacıyla desen çizmeye ihtiyaç duydum... Özellikle diz ve bacak anatomisi araştırdım...”, **ÖĞ01AG** “Bu haftaki baskı sürecimde her hafta olduğu gibi örnekler inceledim... Baskı için hala yeterli bilgimin oluşmadığını düşünüyorum...” **ÖĞ03ST** “Yaptığım kompozisyon hataları tekrar eskiz almaya itti... Monotype’a uygun desen oluşturmak için mevcut desen bilgimi geliştirmeye çalışıyorum.”, **ÖĞ05NRD** “Baskı yapmadığım saatlerde sürekli doku araştırmaları yapıyorum. Beni sürekli doku araştırması yapmaya iten şey ise uyguladığım birkaç dokuyu her kalıbıma sürekli farklı örüntülerde işliyor olmam... Aynı konu üzerine sürekli aynı biçimle ilerlemek bana kademe atladığımı düşündürmüyor...” şeklinde cevaplamışlardır.

İlk haftalarda öğrencilerin bilgiyi kavrama ve yapılandırmada kompozisyon ve plastik değerlerin üzerinde durdukları gözlenmiştir. Teknik ve teorik bağlamda yeni bilgi arayışları gerçekleştirmekten kaçınmışlardır. Süreç içinde araştırmacı tarafından gösterilen örneklerin etkisinde mevcut bilgi durumunu tanımaya ve korumaya çalıştıkları söylenebilir. Uygulama sürecinin ortalarında doğru bazı öğrencilerin baskılarında, plastik değerler kadar içerik üzerinde de araştırma, bilgi edinme eğilimi görülmüştür. Bunun yanında öğrencilerin farklı haftalardaki görüşme formlarında çoğunlukla vurguladıkları “monobaskı tekniğinin sunduğu deneme-yanılma olanağının kendilerine sağladığı bilgisel deneyimin” önemli bir kazanım olduğu ortaya çıkmıştır. Uygulama sürecinin sonlarına doğru öğrencilerin eksiklerinin farkında olmaları ve bu durumu aşma çabaları, eskizin bağlayıcılığında uzaklaşıp bilgilerini yeni durumlar ile sınamaları ve en önemlisi de monobaskı uygulama sürecinin diyalektik ritmini benimsemeye başlamış olmaları önemli kazanımlar olarak gözlenmiştir. Yaşanan süreç öğrencileri ezberden uzak tutarak, eleştirel bir yaklaşım kazandırmıştır. Bu yönelimler 11.12.2019 tarihli araştırmacı raporuna da yansımıştır:

“Araştırmanın bu haftalarında öğrencilerin hazırlık, motivasyon, farkındalık, malzeme kullanımı gibi konularda neredeyse hiç sorun yaşamadıkları görülmüştür. Bu aşamada öğrencilerde en çok dikkat çeken yön ise farkındalık ve öngörü kabiliyetlerinin gelişmiş olması. Kalıp üzerinde elde ettikleri görüntüleri olgunlaştıramadıklarında hemen vazgeçerek ya da yeniden tasarlayarak öyle

baskıya geçtiler. İlk haftalara nazaran bu konuda oldukça iyi bir duruma geldiler. Bu durumun olumsuz yanı ise öğrencilerin oluşturdukları kaliteli etkileri daha da iyi hale getirebilmek için kaybetmeleri. Bu konu hakkında öğrencilerle bu hafta sık sık konuşuldu.”

Monobaskı deneyimi yaşayan öğrenciden beklenen tavırlardan biri de, aynı konu üzerine gerçekleştirilmiş olmalarına karşın birçok farklı anlatım (bilgi pratikleri) içeren fakat üslupsal anlamda tutarlılık barındıran baskılar üretmeleridir. Bu bağlamda öğrencilerin genel olarak başarılı olduklarını belirtirken kısmen başarısız olduklarını da vurgulamak gerekir. Süreçteki eksikliklerini aşmak için belli bir konu ve anlatım doğrultusunda daha fazla deneysel pratikler yapmalarının yararlı olacağı düşünülmüştür.

3.2.8. Monobaskı Sürecinde Öğrencilerin Duygu ve Düşüncelerini İfade Etmede Bilgi ve Becerilerini Etkin Bir Şekilde Kullanabilmelerine Yönelik Bulgular:

Pentürel baskı sınırları içinde düşünüldüğünde monobaskı tekniği kuşkusuz sahip olduğu esnek uygulama disiplini ile öğrencilere beceri geliştirme ve duygularını özgürce ifade etme açısından önemli olduğu söylenebilir. Araştırma süreci boyunca öğrenciler teknik becerilerini geliştirirken, yaratıcı, özgür ve dinamik bir üretim süreci gerçekleştirmeleri için cesaretlendirilmiş ve desteklenmiştir. Öğrencilerin etkin bir eğitim ortamını tüm sınırsızlığı ile kullanmaları amaçlanmıştır. Böyle bir ortamda öğrenciler duygu ve düşüncelerini özgürce kullandıkları bir üretim süreci yaşayabilirler.

Araştırma grubuna X. Hafta uygulama sürecinde *“Bugün ki baskı deneyiminizi detaylı olarak anlatabilir misiniz?”*, XI. Haftada *“Bir önceki konunuza kıyasla bu konunuzda kendinizi zaman kullanımı, kompozisyon kurgusu, renk-çizgi ve leke düzenlemeleri açısından daha rahat ifade edebildiniz mi?”*, XII. Haftada ise uygulama sürecinde *“Monobaskı tekniğinin kendinizi sanatsal olarak ifade etmede yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?”* soruları yönlendirilmiştir. Farklı öğrenme süreçlerinde elde edilen cevaplar, araştırmacı günlüklerinden elde edilen veriler ile sentezlenerek öğrencilerin, duygu ve düşüncelerini ifade etmede bilgi ve becerilerini etkin bir şekilde kullanabilmelerine dair bulgular elde edilmiştir.

IX. Hafta uygulama sürecinde *“Bugün ki baskı deneyiminizi detaylı olarak anlatabilir misiniz?”* ve XI. Hafta *“Bir önceki konunuza kıyasla bu konunuzda kendinizi zaman kullanımı, kompozisyon kurgusu, renk-çizgi ve leke düzenlemeleri açısından daha rahat ifade edebildiniz mi?”* sorularına öğrenciler:

ÖĞ03ST *“Bugünkü baskı deneyimimde biraz daha gelişme gösterdiğimi düşünüyorum... Kompozisyonda bir değişiklik yapmadım ama grileri çoğalttım buda kompozisyonun dolu dolu görünmesini sağladı... Bir sonraki baskı için gelişime açık bir kağıt çıkardığımı düşünüyorum.”*, **ÖĞ09MEA** *“Seçtiğim eskizi çıkarırken bu kez fırça ile yapmayı denedim hoş etkiler oldu... Daha keskin görüntülerin baskıda daha iyi duracağını düşünüyorum. Renk konusunda çalışmam gerekiyor. Çıkan çalışmalar kötü değil fakat yetersiz olduğunu değiştirmiyor.”*, **ÖĞ01AG** *“...Kompozisyonumdaki biçimleri daha nasıl estetik bir hale getirebilirim düşünmem gerekiyor. İstedğim etkileri ve biçimleri yansıtamadım ama renk geçişlerini iyi yaptım...”*, **ÖĞ04ÇM** *“Bugünkü baskı deneyimim çok güzel geçti. Çünkü aklımdaki eskizi yaptım ve aldığım etkiler hoşuma gitti...”* **ÖĞ05NRD** *“...İlk baskımdan beri farkında olduğum... Kalıptaki görüntülerin parça parça güzel olması fakat bütün halinde uyumsuz görünmesi. Aslında kompozisyonum çok uyumlu duruyor ama yarattığım ufak tefek etkiler birbirini keskin biçimde ayırıyor...”*, **ÖĞ08İHK** *“İfade anlamında nispeten daha iyi olduğumu düşünüyorum. Kompozisyon kurgum belli, leke düzenlemelerim*

gelişti fakat hala ışık-gölge konusunda yeterli değil...”, ÖĞ06AÇ “Organik Birlik konumunda kullandığım kullanmış olduğum renkleri ve teknikleri bu konuda geliştirdiğim için kendimi ifade edebildiğimi düşünüyorum...”, ÖĞ07ÖC “...Geçen haftalara nazaran daha rahattım. Geçen haftalarda tekrara düştüğüm renk çizgi ve kompozisyon kurgusundan kurtuldum...”, ÖĞ10BD “...Portre kompozisyonu üzerine çalışmak istedim. Mevcut bilgilerimin portrede istediğim etkileri vermediğini fark edip içeriği değiştirmek istedim. Sitalize insan figürleri üzerine yine ilk baskımda elde ettiğim pentürel etkileri kullanarak bir baskı aldım.” cevaplarını vermişlerdir.

Sorulara verilen cevaplara bakıldığında öğrenciler tekniği etkili kullanmak, becerilerini geliştirmek ve kurgularını istedikleri gibi ifade etme konusunda ciddi çabalar göstermişlerdir. Bazı öğrenciler bu konuda daha tatmin olmuşken bazı öğrenciler ise bazıları da eksikliklerini keşfetmiş ve kendilerini geliştirmeye çalışmıştır. Bunun yanında monobaskı tekniğinin karmaşık yapısının ve dinamik değişkenliğinin kontrol edilmesinde zorlandıkları görülmektedir. Bu zorlanma bilgilerini belli bir beceri ve ifade alanına sokmalarını geciktirmiştir. Sonuç olarak; öğrencilerin hızlı karar verme, özeleştirel bir yaklaşım içinde olma, var olan sorunlara teknik ve teorik çözümler üretme yönünden belli bir aşama kaydettikleri ileri sürülebilir.

XII. haftada uygulama sürecinde “*Monobaskı tekniğinin kendinizi sanatsal olarak ifade etmede yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?*” sorusuna öğrenciler:

ÖĞ02ÇY “...Ben sanatsal anlamda bu baskı tekniğinde üretmek isterim. Eğer iyice yoğunlaşırsam güçlü ifade teknikleri ortaya çıkarabileceğimi düşünüyorum.”, ÖĞ10BD “Kısmen katılıyorum. Etki olarak mükemmel bir baskı tekniği fakat uygulama kısmının teferruatlı oluşu ve hızlı yapılması gibi konular süreci olumsuz etkileyebiliyor.”, ÖĞ09MEA “...istediğim etkileri vermekte zorlanıyorum. Bu yüzden kendimi hala ifade edemiyorum... Yeterli olmadığını söyleyemem sadece çok çalışmak gerektiğini düşünüyorum.”, ÖĞ08İHK “...kendimi kontrol etmekte zorlanıyorum. Desenlerin ve renklerin spontane gelişmesi beni rahatsız ediyor. Yer yer çok güzel etkiler yakalasam da zorlandığımı düşünüyorum.”, ÖĞ03ST “...Baskı konusunda yeterli irdeleme ve eskiz kendimi ifade etmekte güçlük yaşamadığımı düşünüyorum.”, ÖĞ01AG “Monobaskıda kendimi sanatsal olarak ifade etme açısından şu anlık yeterli bulmuyorum. Ama kendimi daha iyi ifade etmek için geliştireceğim...”, ÖĞ06AÇ “... Hayır düşünmüyorum. Monobaskıda ne kadar özgür olsan da yaptığın hatayı tolere etme ihtimalin düşük... Bu motivasyon bozucu...”, ÖĞ05NRD “...zaman zaman ifade yöntemi olarak uygun bir teknik olabilir. Her zaman değil.” cevaplarını vermişlerdir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında baskı süreci boyunca bilgi ve deneyim açısından genel anlamda olumlu bir süreç geçirdikleri söylenebilir. İfade yöntemi olarak monobaskı tekniğini algılamalarında öğrencilerin çoğunda farklılaşmalar görülmüştür. Bu farklılaşmaların monobaskı uygulama sürecinin karmaşık ve devingen yapısında yaşanan aksaklıklar temelinde olduğu ifade edilebilir. Bazı öğrenciler monobaskıyı kendilerini tam anlamıyla ifade edebilecekleri bir baskı tekniği olarak görme hususunda çekimser iken yalnızca ÖĞ06AÇ net bir görüş bildirmiştir.

Süreç içerisinde edindikleri deneyimleri sadece monobaskı tekniği ile sınırlı tutmak araştırmanın özüne aykırı olur. Bir baskı tekniği öğrenmenin yanında resimsel bilgileri, pratik düşünme, kompozisyon bilgilerinin gelişimi açısından bakıldığında da etkin bir süreç

geçirmişlerdir. Öğrencilerin eksik yanlarını keşfetmelerinde monobaskı süreci önemli bir araç olmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu mevcut durumlarındaki olumsuzlukları kendi resimsel bilgilerindeki eksikliklere ve deneyim azlığına bağladıkları ve birçoğunun da kendini ifade etme konusunda tatmin olamadığı görülmüştür. Kuşkusuz bu tatminsizlik, tekniğe olan hâkimiyetin ve ifade gücünün belli bir baskı deneyimi gerektirmesinden kaynaklanmaktadır. Uygulamalar sonucu çıkan çalışmalara baktığımızda monobaskı tekniği: tüm yönleriyle araştırma sürecinde öğrencilere kendi sınırlarını keşfetmeleri, tanımlanabilir bir ifade arayışına girmeleri bakımından olumlu katkılar sağladığı söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Güzel Sanatlar Eğitiminde monobaskı tekniği etkin bir eğitim ortamı oluşturulmasında, öğrenen-öğrenen etkinliğinin gelişmesinde sanatsal ve mesleki yeterliliklerin artmasında etkili bir baskı tekniği olduğu söylenebilir. Öğrencilerle yapılan monobaskı uygulamaları göstermiştir ki, monobaskı süreci doğru bir plan ve beklenti temelinde yapılandırılırsa öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanabilmeleriyle birlikte, bilgiyi edinme ve pekiştirebilmelerine, yaratıcılıklarına, zamanı etkin kullanma ve hızlı karar verebilmelerine, özgün ve özgür bir anlatım dili oluşturabilmelerine, öğrenme ve araştırmayı sürekli hale getirmelerine, bilgi, beceri ve duygularını etkin şekilde ifade etmelerine önemli katkılar sağlayabilir. İyi düşünülmüş ve yapılandırılmış uygulama pratikleri birer sanat eğitimcisi adayları olan öğrencilerin sadece sanatsal bilgiler kazanması değil eğitimci kimliklerinin oluşması açısından da önemli olduğu söylenebilir. Dört yıllık lisans eğitim sürecinde öğrencilerin içinde buldukları toplum, eğitim ve teknolojik süreç hızla değişmekte ve bir yıl önceki bilgiler ve alışkanlıklar ile bir yıl sonraki bilgi ve alışkanlıklar arasındaki fark gittikçe artmaktadır. Bilgi ve bilgiye erişim koşullarının bu kadar hızlı değiştiği bir ortamda öğrenenin ve eğitim şeklinin edilgin olması düşünülemez.

Uygulamalı eğitim programı içeriklerinin sanatsal bilgiye sahip, plastik becerileri gelişmiş ve öğrenmenin ihtiyaç haline geldiği, bilgi üretebilen ve bunu paylaşma arzusu içinde barındıran eğitimciler yetiştirme koşuluyla planlanması ve etkin bir öğrenme süreci yaşatacak şekilde uygulanması oldukça önemlidir. Burada programların yürütücüsü olan eğitimcilerle, öğrencilerin öğrenme stratejileri geliştirebilmeleri ve çağdaş bir sanat eğitimi ortamının etkin bir öğreneni olması konusunda çok iş düşmektedir. Bu bakımdan Resim-İş Öğretmenliği Bölümlerinde monobaskı tekniği, uygulama süreci açısından öğrencilerin etkin beceri geliştirmesine ve öğrenme stratejilerini kullanmaya yöneltmesiyle önemli bir tekniktir ve bu doğrultuda bir araç olarak ele alınmalıdır.

Uygulamalı sanatlarda, eğitim sürecinin ve öğrencinin etkinliği bu sürecin verimliliğine önemli katkı sağlar. Sanat eğitimi salt teoride değil pratikte sonuca ulaşılabilen bir süreçtir. Eğitimcinin aktif bir rol üstlenmesi, öğrencilerin ilk defa deneyimledikleri teknik zorlukları aşması yönünden önemlidir. Etkin bir eğitim ortamında başarı “öğrenen-öğreten” etkinliğinin dengeli bir şekilde eğitim sürecine yayılması ile gerçekleşebilir. Monobaskı tekniği, yarattığı araştırma alanıyla öğrenme sürecinin verimliliğini arttırırken süreç içinde yüzleşilen tüm tasarım ve uygulama pratikleriyle öğrenen ve öğreten açısından kolektif bilgi üretiminde araç olabilir. Monobaskının aktif bir öğrenme sağlayabilmesi için tüm bu ilişkiler ağı doğru ve etkin bir şekilde planlanmalı ve öğrenciler bu doğrultuda yönlendirilmelidir. Bu noktada “*Etkin bir öğrenme süreci oluşturabilmesi için monobaskı uygulaması nasıl planlanmalıdır?*” sorusu ortaya çıkmaktadır. Bunlar:

- *Deneyim sürecinin anlamlı, kontrollü ve sonuca yönelik işleyebilmesi için öğrenciler baskı denemelerine başlatılmadan önce, monobaskının teknik olarak barındırdığı tüm özellikleri diğer baskiresim tekniklerinden ayrı olarak ele alan teorik anlatımlar ile ön hazırlık süreci oluşturulmalıdır.*

- Öğrencilere farklı sanatçılara ait monobaskı örnekleri gösterilmeli, kullanılan monobaskı yöntem ve teknikleri analiz edilerek anlatılmalıdır. Böylelikle öğrenciler birçok monobaskı örneğini gözlemleyerek bu tekniğin varabileceği en yalın ve en karmaşık anlatımları birbirinden farklı sanatçı çalışmaları üzerinden görerek tekniğe dair görsel bir hafıza oluşturabilirler. Öğrencilerin sadece monobaskı örneklerini görmeleri onları monobaskıya hazır hale getirmez. Bu nedenle eğitmen tarafından monobaskının teorik içeriğiyle paralel olarak yapılan uygulamalar ile hazırlık süreci sonlandırılmalıdır.
- Atölye çalışmasında teorik olarak verilen bilgiler ile uygulamalar arasında paralellik olması sürecin verimliliğini arttıracaktır. Eğitmen tarafından tekniğin uygulamalı ve farklı çalışmalar üzerinden örneklendirilmesi öğrencilere süreç açısından olumluyu kullanabilme ve olumsuz yaklaşımdan uzaklaşma açısından ön bilgi sunar ve öğrenciler baskıya geçtiklerinde sürecin olgunlaşma evresini hızlandırır. Burada dikkat edilmesi gereken konu; eğitmenin örnek olarak gerçekleştirdiği monobaskı uygulamalarının kendi bilgi ve deneyim yapılanmaları olduğu bilgisi öğrencilere aktarılmalı ve bu sürecin etkisinde kalarak baskı deneyimlerini sınırlandırmamaları için uyarılmalarıdır.
- Öğrencilerin tekniğe, öğrenmeye ve bilgi üretimine yönelik becerisinin gelişmesi isteniyorsa belli bir konu doğrultusunda çalışmaları oldukça önemlidir. Aksi halde elde edilen sonuç başı ve sonu olmayan bir tekniksel pratikten öteye geçemez, böyle bir durumda öğrenme süreci diyalektik bir şekilde işlemeyebilir. Öğrencilere konu seçenekleri sunmak (en az iki farklı) çok boyutlu bir düşünme alanı yaratabilir.
- Öğrencilerden bitmiş bir eskiz beklenmemelidir. Çıkış noktası olabilecek fakat diğer yandan da konunun beklentilerini karşılayan görsel örnekler olması yeterli sayılmalıdır. Monobaskı tekniğinde belli bir resimsel görüntüyü birebir baskıya geçirme olanağı yoktur. Görselde mutlaka değişiklikler olur. Bu sebeple öğrencilerden bu noktada eskizlerini birebir kopya etmek yerine referans alıp tekniğin sunduğu olanakları sonuna kadar kullanarak estetik bir bütünlüğe sokmaları beklenmelidir.
- Uygulama sürecinde eğitmen öğrencileri takip etmeli gerektiğinde teorik ya da uygulamalı olarak müdahale etmeli ve öğrencilere yaratıcı, deneysel ve özgüvenli çalışma disiplini aşılamalıdır. Gerektiği zaman öğrencilerle birlikte toplu uygulamalar yaparak onlara yeni deneyimler yaşatmalıdır. Özetle onlara doğru rehberlik etmek, kendi kararlarını alabilecek güveni vermek, gelişimlerini sürekli izlemek ve onların istenilen sonuca ulaşmalarına katkı sağlamaktır.

KAYNAKLAR

- AÇIKGÖZ, K.Ü. (2003). Aktif Öğrenme, Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir, 9759536625.
- AÇIKGÖZ, K.Ü. (2007). Başarmak Elimizde, Kanyılmaz Matbaası, İzmir. 9789750199103
- ATEŞ KILIÇ, S. (2017). Baskı Sanatlarının Günümüz Örnekleri, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım dergisi, Cilt:7, Sayı.15, 119-210, Malatya.
- AYRES, j. (1991). Monotype (Mediums and Methods for Painterly Printmaking), Watson-Guptili Puplications, United States, 0823031284.
- BÜYÜKÖZTÜRK, S. ve diğ. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi, Ankara, 9789944919289.
- COCHRAN, W. G. (2007). Sampling Techniques. New York: John Wiley & Sons, 8126515244 (hb), 9788126515240 (pb).
- CRESWELL, JOHN W. (2018). Nitel Araştırma Yöntemleri, Siyasal Yayıncılık, Ankara, 9786054627455.
- EKİZ, D. (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş, Anı yayıncılık, Ankara, 9756376007.
- FİDAN, N., (1996). Okulda Öğrenme ve Öğretme, Alkım Yayınevi, Ankara.
- GRABOWSKI, B. ve FICK, B. (2012). Baskıresim Kapsamlı Materyaller ve Teknikler Rehberi, Karakalem Kitabevi Yayınları, İzmir, 9786064146086.
- KARASAR, N. (2018), Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayıncılık, Ankara, 9786055426583.
- KIRAN, H. (2016). Çağdaş Baskı Resim Sanatına Genel Bakış, Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Cilt:6, S.1, 54-77.
- MARCZYK, G., DE MATTEO, D., & FESTINGER, D. (2005). Essentials Of Research Design And Methodology. New York: John Wiley & Sons Inc. 0471718203(hb), 9780471718208(pb).
- MORGAN, D. L. & MORGAN, R. K. (2008). Single-Case Research Methods For The Behavioral And Health Sciences, SAGE Publications, 1483317099(hb), 9781483317090(pb).
- MOSER, J. (1997), Singular İmpressions: The Monotype in America, National Museum of American Art by Simitsonian İnstitution Press, Washington and London, 1560987375(hb), 1560987499(pb).
- ÖZDEN, Y. (2002). Öğrenme ve Öğretme, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 9756802138.
- PATTON, M. Q. (2005). Qualitative Research, New York: John Wiley & Sons, Ltd, 0761919716(hb), 9780761919711(pb)
- SAN, İ. (2001) Sanatlar Eğitimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt:34, S.1, 23-34.
- SEMEMOĞLU, N. (2003). Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, Gazi Kitabevi, Ankara, 9781111135263.
- SILVERMAN, D. (2013). Doing Qualitative Research: A Practical Handbook. New York: Sage, 1412901979(hb), 9781412901970(pb).

- STRAUSS, A. & CORBIN, J. (2014). Basics Of Qualitative Research Techniques. New York: Sage Publications, 0803959400(hb), 9780803959408(pb).
- ŞAHİNEL, M. G. (2003), Etkin Öğrenme, Pegem Yayıncılık, Ankara, 9786257052597.
- ŞİMŞEK, H., YILDIRIM, A. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 9789750226038.
- ŞİŞMAN, M. (2006). Eğitim Bilimine Giriş, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara,
- VOGT, W. P., GARDNER, D. C., & HAEFFELE, L. M. (2012). When To Use What Research Design. Guilford Press, New York. 1462503535(hb), 9781462503537(pb).
- YILDIRIM, A., ŞİMŞEK H., (2013), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (9.Basım), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 9789750226038.
- YILDIZLAR, M. (2012). Öğretmen Adaylarının Öğrenme Stratejileri Üzerine Bir Çalışma, Hacettepe Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt:42, S.42, 430-440.

NOTLAR

¹ Direktör, National Museum of American Art, Singular Impressions The Monotype in America, 1997, katalogunun ön sözünde.

² Kamile Ün Açıkgöz, Aktif Öğrenme, Eğitim Dünyası Yayınları, 2003, s.59, İzmir.